

3. PARTICIPACIÓ I POLÍTICA

Heterogeneïtat i intensificació de la participació en nous contextos de socialització

Fidel González Pérez, Sílvia Luque i Delgado i Hungria Panadero Hernández

3.1. Introducció

L'anàlisi de la participació dels i les joves a Catalunya es troba en un cert estadi de maduresa. Les anàlisis comparatives entre joves i adults, pel que fa als nivells d'implicació, posicionaments i pràctiques polítiques, fetes a partir de l'explotació de l'*Enquesta sobre participació i política 2011* (Soler, 2013) ens han permès superar els prejudicis sobre la desafecció política de la població jove en relació amb l'adult. Aquest informe presentava força similituds en la implicació i el posicionament polític entre joves i adults, i subratllava certes singularitats del col·lectiu jove: menys proximitat als partits polítics i més inclinació per les formes no institucionals de participació.

La superació d'aquest debat marca un punt d'inflexió en les anàlisis de la participació jove que permet centrar l'interès a analitzar quins canvis es produeixen en els comportaments dels i les joves i quins són els elements que permeten comprendre'ls i explicar-los, sempre tenint present que la població jove no és homogènia i presenta diverses interseccionalitats a partir del sexe, de l'origen familiar o de l'edat, entre d'altres. En aquest capítol s'intenta comprendre com es concreta aquesta heterogeneïtat en les diferents formes de participació i relació dels joves amb l'esfera pública.

L'orientació d'aquest capítol coincideix amb la desenvolupada al capítol dedicat a la participació de l'informe general de l'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) de 2012 realitzada per Soler (2013), i respon a la voluntat expressa de donar continuïtat a les anàlisis i de permetre copsar les transformacions i les continuïtats produïdes durant el període transcorregut entre l'una i l'altra. Malgrat aquesta voluntat, les diferències en el disseny mostral de les dues enquestes demanen prudència a l'hora de fer la comparativa.

Respecte a l'edició anterior s'incorporen dos nous elements d'anàlisi: el primer fa referència a la voluntat de tenir en compte la previsible incidència de l'actual cicle de mobilitzacions vinculades a la reivindicació sobiranista i la clara presència d'aquest debat a l'agenda política de Catalunya. A diferència de l'EJC12, la present edició incorpora l'anàlisi de la influència d'aquest posicionament, especialment en relació amb el seu impacte en les

formes individuals de participació. En segon lloc, també s'ha volgut incorporar l'anàlisi de les diferències i les desigualtats relacionades amb les diverses identitats culturals. Una anàlisi preliminar de les dades ha suggerit la seva existència: en especial, crida l'atenció una marcada diferència entre la identitat cultural que estableixen les persones joves socialitzades en un context familiar amb origen territorial i cultural català i la identitat cultural de les persones joves amb un vincle identitari i d'origen que es correspon amb la resta de l'Estat. És per això que també s'ha volgut fer una lectura transversal tenint en compte aquest element diferencial.

Aquest capítol s'estructura en quatre apartats d'anàlisi: el primer analitza els valors i les actituds polítiques de la població jove a través d'una aproximació a la implicació subjectiva (interès i eficàcia política) i els posicionaments polítics de les persones joves. Per tal de copsar l'actual context polític, a més d'analitzar el posicionament de les persones joves a través del tradicional eix esquerra-dreta i del sentiment de pertinença, s'examina com es posicionen davant de la relació entre Catalunya i Espanya i el dret d'autodeterminació. El segon apartat analitza el comportament de la població jove, tant pel que fa a la participació associativa com als repertoris individuals de participació. En aquests dos primers apartats es descriu la distribució de cada un dels indicadors entre la població jove de Catalunya, s'analitzen les diferències en funció dels perfils i de les situacions socials de les persones joves i, finalment, s'analitzen els factors que expliquen les diferents formes d'implicació i de participació. En l'apartat següent s'elabora una tipologia de joves en funció de la seva relació amb l'esfera pública i es descriuen les característiques de la composició de cadascun dels tipus generats. Al darrer apartat, aprofitant que l'EJC17 és una enquesta que proporciona informació sobre les transicions juvenils, es proposa observar com els canvis en els cicles vitals impacten en les formes de relació de les persones joves amb l'esfera pública.

3.2. Valors i actituds polítiques

Aquest apartat presenta l'anàlisi dels principals factors que es vehiculen amb les actituds, els valors i els posicionaments de les persones joves; és a dir, quina és la implicació política i el posicionament dels i les joves en l'esfera pública analitzada des de la subjectivitat personal. S'examina, en primer terme, el grau d'implicació política de la població jove a partir d'indicadors com l'interès per la política i l'eficàcia d'aquesta. En segon terme s'exposa el seu posicionament ideològic o polític davant de diferents elements que destaquen per la seva rellevància en el context actual, com són l'autoubicació en l'eix esquerra-dreta i el posicionament respecte al sentiment nacional, el dret d'autodeterminació i la relació entre Catalunya i l'Estat espanyol.

3.2.1. Implicació política

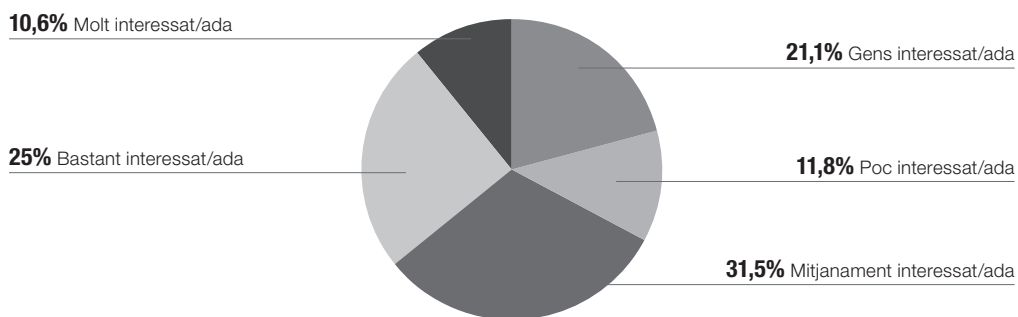
L'EJC17 incorpora preguntes sobre el grau d'implicació política que permeten analitzar i caracteritzar la relació entre les persones joves i l'esfera pública a través d'actituds d'implicació. Quan es fa referència a aquesta relació entre joves i implicació política molt sovint

es presenten termes vinculats a la desafecció, l'apatia o el rebuig "institucional". En aquest apartat s'analitzen tant l'interès per la política com l'eficàcia política externa, expressada a través del suport específic a la democràcia, i es descriuen els factors explicatius de la implicació política de les persones joves.

Interès per la política

Un dels elements més habituals per a l'anàlisi de la implicació política és la motivació que aquesta genera, i en conseqüència el valor que se li dona. Així, explorar l'interès per la política es mostra com a un indicador per mesurar la implicació política subjectiva. En una escala del 0 al 10, on el 0 significa un interès mínim per la política i el 10 representa el nivell màxim, la població jove mostra una mitjana de 4,83.¹ El valor amb més percentatge de resposta (la moda) ha estat el 0, és a dir, un nul interès per la política, en un 17% dels casos. Tot i això, si agrupem les respostes en cinc categories, tal com mostra el gràfic 3.1,² es pot apreciar que la distribució de resultats presenta una elevada diversitat respecte a l'interès que suscita la política. La categoria amb més pes és la de les persones joves que s'hi manifesten mitjanament interessades, amb el 31,5% del total. La segona categoria de resposta amb més pes es correspon a les persones joves que expressen estar-hi bastant interessades (25%), sensiblement per sobre de les que diuen no tenir-hi cap interès (21,1%). Si es polaritza la mostra obviant les respostes intermèdies, no s'observen diferències destacables entre les persones joves que expressen interès i les que no (35,6% i 32,9% respectivament).

GRÀFIC 3.1. Grau d'interès per la política. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017.
Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

- 1 Cal destacar que el nivell de resposta d'aquesta pregunta, que no era obligatòria, ha estat molt alt: el 89,3% de les persones joves enquestades la va respondre.
- 2 S'han agrupat els valors de l'escala 0 a 10 de la manera següent: 0-1 gens interessat/ada; 2-3 poc interessat/ada; 4-6 mitjanament interessat/ada; 7-8 bastant interessat/ada, i 9-10 molt interessat/ada.

Diferenciant l'anàlisi segons perfils sociodemogràfics, tal com mostra la taula 3.1, les variables que presenten unes diferències més rellevants són les vinculades amb l'origen social, com el lloc de naixement o la llengua familiar d'origen, o les relacionades amb la posició socioeconòmica dels progenitors. En aquest últim cas, en la població jove amb pares o mares que tenen ocupacions directives o gerencials s'observa un interès per la política amb una mitjana de 5,72, notablement per sobre de la mitjana general, i que es diferencia de forma destacada d'aquelles persones joves amb progenitors que desenvolupen ocupacions elementals, amb una mitjana de 4,26. Si es diferencia per lloc de naixement, la població jove nascuda a Catalunya o a la resta de l'Estat presenta una mitjana d'interès sensiblement per sobre de la població jove nascuda a l'estranger.

TAULA 3.1. Implicació política segons característiques sociodemogràfiques. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Mitjana (en una escala del 0 al 10)

Variable	Categoria	Implicació política	
		Interès per la política	Eficàcia externa
Sexe	Homes	5,16	4,89
	Dones	4,51	4,69
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	4,69	5,05
	De 20 a 24 anys	4,85	4,81
	De 25 a 29 anys	5,02	4,64
	De 30 a 34 anys	4,78	4,72
Lloc de naixement	A Catalunya	4,97	4,56
	A la resta de l'Estat	5,03	4,23
	A l'estranger	4,38	5,69
Llengua d'origen	Català	5,43	5,02
	Tant català com castellà	4,44	4,47
	Castellà	4,57	4,50
	Altres	4,22	5,52
Lloc de naixement del pare i la mare	Ambdós a Catalunya	5,20	4,89
	Un a Catalunya i l'altre a la resta d'Espanya	4,51	4,31
	Un a l'estranger i l'altre a Catalunya o a Espanya	5,05	4,67
	Ambdós a la resta d'Espanya	4,93	4,08
Categoria socioeconòmica més alta del pare o la mare	Ambdós a l'estranger	4,44	5,61
	Ocupacions directives i gerencials	5,72	5,98
	Ocupacions tècniques i professionals	5,71	5,30
	Ocupacions mitjanes	4,55	4,65
	Ocupacions elementals	4,26	4,64

Variable	Categoria	Implicació política	
		Interès per la política	Eficàcia externa
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	5,03	4,88
	De 2.001 a 10.000 hab.	4,76	4,45
	De 10.001 a 50.000 hab.	4,57	4,63
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona ciutat)	4,84	4,76
	Barcelona ciutat	5,18	5,26
Àmbit territorial	Metropolità	4,91	4,79
	Comarques Gironines	4,69	4,80
	Camp de Tarragona	4,51	4,57
	Terres de l'Ebre	4,80	5,10
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	4,91	4,95
	Comarques Centrals	4,79	4,82
	Penedès	4,63	4,72
Total		4,83	4,79

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

En la resta de variables s'observen diferències menys destacables, però és interessant fer esment del sexe. Els homes joves expressen, de mitjana, un interès per la política sensiblement més elevat que en el cas de les dones: un 5,16 davant d'un 4,51. *A priori*, sembla que en augmentar l'edat també s'incrementa perceptiblement l'interès per la política, tot i que la relació creixent no és contínua. Si l'interès per la política creix entre els 15 i els 29 anys, a partir dels 30 anys aquesta influència positiva es trenca, i l'interès pels afers polítics disminueix. Per altra banda, no sembla que hi hagi una relació lineal forta respecte a la grandària del municipi.

Eficàcia política externa

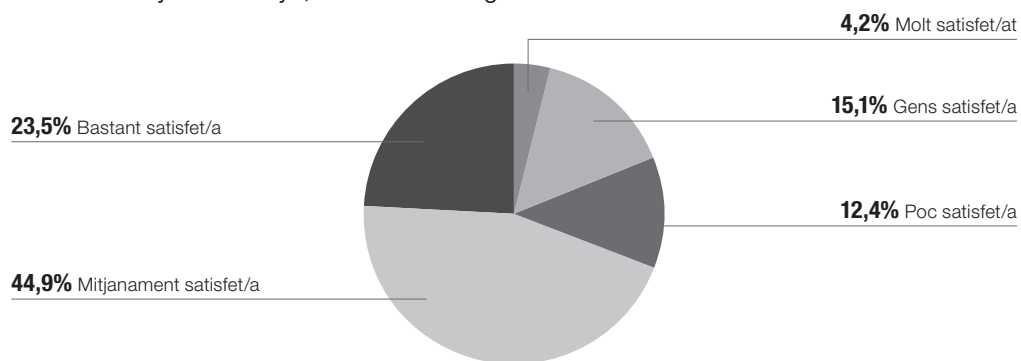
L'eficàcia política fa referència a la percepció que té l'individu respecte de la seva capacitat d'influir en els afers públics, ja sigui per la pròpia capacitat per expressar i fer arribar les seves preferències o per la permeabilitat del sistema per assumir-les. El primer dels casos s'identifica amb el terme *eficàcia política interna*, i el segon fa referència a l'eficàcia política externa. Ateses les característiques de les preguntes que constitueixen l'EJC17, aquest informe només explora l'eficàcia política externa a través de l'anàlisi del suport específic a la democràcia.

Diversos elements estructurals i funcionals del sistema polític poden desincentivar la implicació política restringint-la a les persones amb un clar i decidit posicionament polític. En aquest sentit, l'anàlisi del funcionament del sistema democràtic es mostra com un bon indicador que agrega les possibles valoracions que es puguin fer de les estructures

o els agents del sistema polític. Més enllà del suport difús a la democràcia, que valora la preferència per un sistema democràtic davant d'un autocràtic, el suport específic valora el funcionament de la democràcia des d'un punt de vista més efectiu. Per saber com es posicionen les persones joves se'ls ha demanat que valorin, en una escala de 0 a 10, com consideren, en general, que funciona la democràcia a Catalunya, on un 0 significa que la democràcia funciona molt malament i un 10, que funciona molt bé.

La puntuació mitjana a la democràcia a Catalunya ha estat d'un 4,79,³ una mitjana que es correspon amb la moda (la resposta que s'ha donat més vegades), que ha estat el 5. Si s'agreguen les respostes per categories,⁴ es pot apreciar com la posició majoritària és la que correspon amb un suport mitjà al funcionament de la democràcia, en la qual se situen el 44,9% de les persones joves. Per tant, es podria concloure que la població jove es mostra mitjanament satisfeta amb el funcionament de la democràcia, sense que destaquin les posicions favorables o crítiques. El 27,7% de la població jove manifesta que està bastant o molt satisfeta amb la democràcia a Catalunya. Davant d'aquest suport, trobem un posicionament més crític amb el funcionament del sistema, ja que el 27,4% es manifesta insatisfeta. Malgrat aquesta aparent indefinició, cal destacar que la proporció de les persones joves que es manifesten gens satisfetes (15,1%) triplica la de les que es mostren molt satisfetes (4,2%), fet que també es visualitza en preguntar sobre el principal problema que té actualment Catalunya, quan la insatisfacció amb la política representa la tercera resposta que més vegades s'ha expressat.

GRÀFIC 3.2. Grau de satisfacció amb el funcionament de la democràcia a Catalunya. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Segmentant l'anàlisi segons diferents perfils, a la taula 3.1 s'aprecia com gran part de les variables socioeconòmiques generen un efecte oposat respecte a l'interès per la política. A diferència de l'indicador anterior, l'edat, el lloc de naixement o la procedència familiar

3 El nivell de resposta d'aquesta pregunta, que no era obligatòria, ha estat del 80,4% de les persones joves enquestades

4 Els valors de l'escala 0 a 10 s'han agrupat en cinc categories: 0-1 gens satisfet/a; 2-3 poc satisfet/a; 4-6 mitjanament satisfet/a; 7-8 bastant satisfet/a; i 9-10 molt satisfet/a.

mostren una influència oposada quan s'analitza la seva relació amb la satisfacció amb el funcionament de la democràcia.

No s'aprecien diferències destacables entre homes i dones ni entre els diferents grups d'edat. Altra vegada, les principals diferències es presenten segons l'origen social. Les persones joves amb pares o mares que desenvolupen ocupacions directives o gerencials valoren de forma més positiva el funcionament de la democràcia, amb una valoració mitjana del 5,98, davant del 4,64 de la població jove amb progenitors amb ocupacions elementals.

La població jove d'origen estranger mostra un suport específic a la democràcia més elevat que la resta. En canvi, les persones joves amb un origen vinculat a l'Estat espanyol manifesten unes valoracions més baixes. Les nascudes a l'estranger expressen una valoració mitjana de 5,69, davant del 4,56 que manifesten les que han nascut a Catalunya. Destaca que la població jove nascuda a la resta de l'Estat és la més desafecta amb el funcionament del sistema democràtic, amb una valoració mitjana de 4,23. Les persones joves amb progenitors nascuts a l'estranger valoren de mitjana el funcionament de la democràcia amb un 5,61. En canvi, entre els fills i les filles amb pares o mares nascuts a la resta de l'Estat espanyol la mitjana és de 4,08.

Pel que fa a la grandària del municipi de residència, la població jove que resideix en municipis amb més habitants expressa més satisfacció amb el funcionament de la democràcia. Les persones joves que resideixen en municipis de menys de 2.000 habitants mostren una mitjana de 4,88, que s'incrementa progressivament al mateix temps que s'incrementa el nombre d'habitants, fins a arribar a ser de 5,26 a la ciutat de Barcelona.

Un posicionament crític amb el sistema democràtic es pot correspondre amb una elevada activitat política com a actitud reactiva que vol generar un canvi davant d'una insatisfacció, o per contra pot estar relacionat amb una apatia política generalitzada (Vázquez, 2010). En el cas de les persones joves catalanes, l'EJC17 no mostra un posicionament reactiu davant de la insatisfacció amb el funcionament democràtic, en tant que existeix una clara relació: a menys satisfacció amb el funcionament de la democràcia, menys interès per la política.⁵ Només el 5% de les persones joves que expressen una elevada insatisfacció amb el funcionament de la democràcia declaren estar molt interessades per la política. Caldrà veure (als propers apartats) si aquesta insatisfacció es vehicula a través d'activitats polítiques de protesta.

Factors explicatius de la implicació política de les persones joves

Tal com hem pogut comprovar, les variables no actuen de forma aïllada: el més probable i habitual és que unes influeixin en les altres i que un mateix fenomen es pugui explicar per la conjunció d'un cúmul de característiques i situacions. En aquest sentit, per tal de discernir l'efecte que té cada una de les variables d'anàlisi en l'indicador observat cal poder aïllar cada variable mantenint constants la resta, per tal de mostrar l'efecte net que té. D'aquesta manera es pot apreciar quin és l'efecte que es genera de forma exclusiva en l'indicador que es vol analitzar. L'anàlisi multivariable ens permet examinar com diferents factors poden

5 Vegeu la taula A3.1 de l'annex en línia.

influir en la implicació política de la població jove, controlant l'efecte que tenen entre si. Per a cada un dels indicadors d'implicació s'ha portat a terme una regressió lineal, en la qual s'han tingut en compte les diferents variables socioeconòmiques, la majoria observades anteriorment a través de l'anàlisi bivariàble. Això permetrà identificar les possibles desigualtats que genera un diferent origen social, cultural o territorial, o altres característiques de la persona com són el seu sexe, l'edat, el nivell d'instrucció o la seva trajectòria vital.

L'anàlisi de regressió⁶ presenta unes relacions semblants a les observades anteriorment. A través de la regressió també s'observa que determinades variables sociodemogràfiques generen una influència oposada entre l'interès per la política i l'eficàcia externa. No és el cas del sexe: el fet de ser home té una influència positiva tant en l'eficàcia externa com en l'interès per la política, en aquest últim cas amb més intensitat.

Per altra banda, si l'edat té un efecte positiu sobre l'interès per la política, en la valoració sobre el funcionament de la democràcia té una influència negativa. Si bé a l'anàlisi bivariàble l'edat no presentava una relació lineal clara amb l'interès per la política, la regressió mostra certa influència positiva. En incrementar-se l'edat, s'accentua també l'interès pels afers polítics. Possiblement aquest efecte té més a veure amb el fet d'estar estudiant, en tant que la seva influència és igualment positiva però molt més intensa. En canvi, l'edat té un efecte negatiu en l'eficàcia externa, i es manté el que s'ha observat anteriorment: un increment de l'edat representa un efecte negatiu en la valoració que les persones joves fan del funcionament de la democràcia a Catalunya.

Respecte al lloc de procedència, destaca el fet de néixer a l'estranger, que té una forta influència positiva en l'eficàcia externa, tot i que presenta un efecte negatiu en l'interès per la política. La llengua d'origen també es perfila com un factor que afecta tant l'interès per la política com l'eficàcia externa. En tots dos casos, el fet que a la llar d'origen es parli català incrementa tant la predisposició pels afers polítics com la valoració del funcionament de la democràcia.

La categoria professional dels progenitors té una influència tant en l'interès per la política com en l'eficàcia externa, i fins i tot controla l'efecte del nivell d'instrucció tant de la persona jove com dels seus progenitors. Sembla que aquestes dues últimes variables perden la influència davant la desigualtat de classe, de la qual cosa es podria deduir que les persones joves de famílies amb cert estatus mostren més interès i confiança en el sistema que les que provenen de famílies de classe treballadora, encara que disposin del mateix nivell d'estudis.

3.2.2. Posicionament

En aquest apartat s'analitzarà de quina manera es posicionen les persones joves respecte a diferents elements ideològics o qüestions polítiques determinades que destaquen per la seva rellevància en el context polític actual. En primer lloc, s'analitza l'autobucació de la població jove de Catalunya respecte a l'eix ideològic esquerra-dreta. Seguidament es

6 Vegeu la taula A3.6 de l'annex en línia.

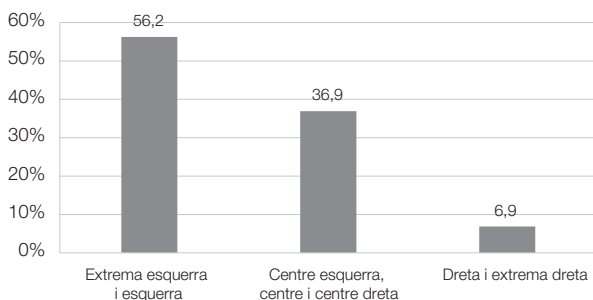
mostra el posicionament respecte al sentiment nacional, el dret d'autodeterminació i la relació entre Catalunya i Espanya.

Eix esquerra-dreta

Aquest indicador, tot i ser extensament emprat en les diagnosi sobre el posicionament polític de la població, també pot ser qüestionat per la possible pèrdua de rellevància davant la forta desinstitucionalització que fa trontollar les referències ideològiques i institucionals rígides (González, 2007). És per això que, en primer lloc, es presenta el percentatge de persones joves que manifesten un posicionament en aquest eix. El 43,3% de la població jove no se situa davant aquesta qüestió, bé perquè no ho sap o perquè, independentment del fet que disposi d'un posicionament, no l'ha volgut manifestar. Aquesta manca de posicionament és més elevada en el cas de les dones joves (48%), les persones de menys edat (47,3% entre els nois i noies de 15 a 19 anys), les que han nascut fora de l'Estat espanyol (59,6%), les que els seus progenitors desenvolupen ocupacions elementals (48,8%) i les persones joves que viuen a l'àmbit territorial de Tarragona (50,9%). Aquestes categories també coincideixen amb un interès inferior per la política.

En una escala on l'1 representa l'extrema esquerra i el 7 l'extrema dreta, l'autoidentificació mitjana de les persones joves en l'eix ideològic se situa en el 2,87. La categoria més usual (la moda) ha estat la d'"esquerra" (amb un valor de 2), cosa que assenyala una continuïtat respecte a les dades de l'anterior edició de l'enquesta (EJC12). El 56,2% de les persones joves s'ubiquen a l'esquerra i l'extrema esquerra, tot i que s'ha d'aclarir que les que es declaren "d'esquerres" representen el 52,4% del total de la mostra. Un 36,9% de les persones joves s'autoubiquen al centre (centreesquerra, centre i centredreta), i un 6,9% a la dreta i l'extrema dreta.

GRÀFIC 3.3. Posicionament en l'eix esquerra-dreta. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Tal com s'observa a la taula 3.2, les dones (2,71) se situen sensiblement més a l'esquerra que els homes (3,01). L'edat no presenta diferències destacables entre les mitjanes dels

diferents grups analitzats, i la possible relació no és lineal. Una vegada més, les variables relacionades amb l'origen presenten més diferències: les persones joves nascudes a l'estranger es posicionen en una mitjana més propera als valors centrals de l'eix (3,33) que les nascudes a Catalunya (2,77) o a la resta de l'Estat (2,93). La diferència es dona de forma similar quan es té en compte l'origen dels progenitors. Per altra banda, que la llengua d'origen sigui el català presenta una aproximació més elevada a valors situats a l'esquerra respecte a la resta de llengües d'origen.

TAULA 3.2. Posicionaments polítics segons característiques sociodemogràfiques. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Mitjana i percentatge

Variable	Categoria	Posicionament polític			
		Eix es- querra- dreta (mitjana) ⁷	Només català/ ana o més català/ ana que espanyol/a (%)	A favor del "dret a decidir" (%)	A favor de la in- depen- dència (%)
Sexe	Homes	3,01	37,0	89,0	45,4
	Dones	2,71	36,7	90,4	41,3
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	2,77	38,3	91,6	49,3
	De 20 a 24 anys	2,87	39,0	91,9	44,9
	De 25 a 29 anys	2,99	36,4	88,6	41,5
	De 30 a 34 anys	2,85	34,3	87,3	39,1
Lloc de naixement	A Catalunya	2,77	45,2	92,7	47,2
	A la resta de l'Estat	2,93	2,8	74,7	14,9
	A l'estranger	3,33	15,0	81,5	35,7
Llengua d'origen	Català	2,61	74,9	98,0	73,8
	Tant català com castellà	2,89	33,1	91,0	41,6
	Castellà	3,01	15,8	84,6	22,0
	Altres	3,40	13,2	83,3	36,9
Lloc de naixement del pare i la mare	Ambdós a Catalunya	2,68	62,4	95,5	65,0
	Un a Catalunya i l'altre a la resta d'Espanya	2,87	34,1	89,9	32,3
	Un a l'estranger i l'altre a Catalunya o a Espanya	2,97	34,9	92,8	43,7
	Ambdós a la resta d'Espanya	2,84	14,2	83,8	16,9
	Ambdós a l'estranger	3,30	11,6	81,8	32,7
Categoria socioeconòmica més alta del pare o la mare	Ocupacions directives i gerencials	2,77	56,6	92,3	51,3
	Ocupacions tècniques i professionals	2,78	50,3	93,0	54,8
	Ocupacions mitjanes	2,87	32,0	90,3	39,5
	Ocupacions elementals	3,13	18,4	74,0	29,7

Variable	Categoria	Posicionament polític			
		Eix es- querra- dreta (mitjana) ⁷	Només català/ ana o més català/ ana que espanyol/a (%)	A favor del "dret a decidir" (%)	A favor de la in- dependència (%)
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	2,67	64,0	92,9	69,0
	De 2.001 a 10.000 hab.	2,71	51,8	92,3	62,1
	De 10.001 a 50.000 hab.	2,89	39,8	91,4	45,7
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona ciutat)	2,91	29,4	87,6	36,9
	Barcelona ciutat	2,92	29,5	88,4	33,3
Àmbit territorial	Metropolità	2,89	32,5	89,3	38,4
	Comarques Gironines	2,96	39,0	91,6	50,8
	Camp de Tarragona	2,93	37,3	82,4	41,9
	Terres de l'Ebre	2,70	56,7	92,8	63,0
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	2,78	51,4	92,3	54,3
	Comarques Centrals	2,60	64,0	96,5	72,9
	Penedès	2,92	34,5	89,2	43,3
Total		2,87	36,8	89,7	43,4

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

L'origen social mostra una relació creixent respecte a la categoria professional dels progenitors. A mesura que s'incrementa la categoria professional trobem un posicionament més cap a l'esquerra de l'eix ideològic. Les persones joves amb progenitors que ocupen posicions directives i gerencials s'ubiquen en posicionaments més propers a l'esquerra (2,77), i les que desenvolupen ocupacions elementals, més cap al centre (3,13). En relació amb les característiques territorials, el nombre d'habitants del municipi mostra una relació creixent: com més gran és, la mitjana s'aproxima a valors vinculats al centre de l'eix, tot i que les diferències són poc rellevants. Així, les persones joves de municipis de menys de 2.000 habitants mostren una mitjana de 2,67, mentre que a la ciutat de Barcelona és de 2,92.

Sentiment de pertinença

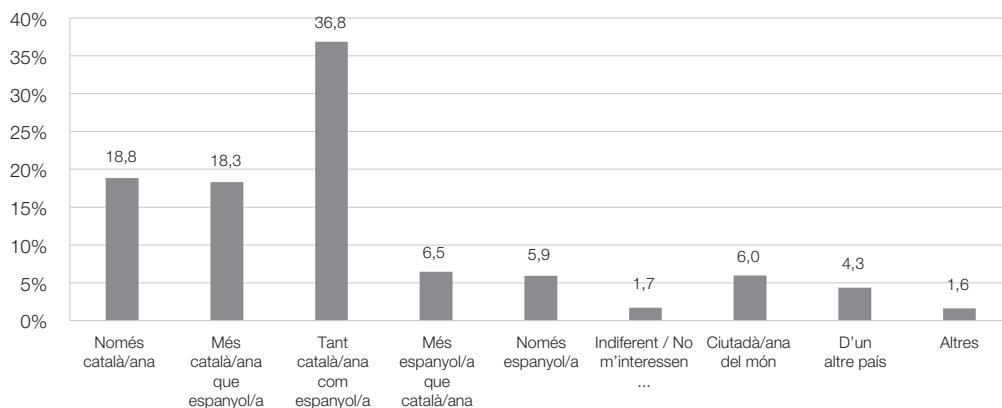
Més enllà de la presentació del posicionament ideològic que sintèticament es recull amb l'eix esquerra-dreta, a Catalunya cal tenir present un segon aspecte que configura el posicionament polític, que és l'eix nacional. Per aproximar-nos a l'anàlisi d'aquest eix es fan servir tres preguntes de l'enquesta: la que interpel·la al sentiment de pertinença, la que demana un posicionament sobre el dret d'autodeterminació i la referent a la relació que s'ha d'establir entre Catalunya i Espanya.

En aquest punt cal tenir present que l'enquestació es fa en un moment en què l'element identitari representa un dels principals temes de l'agenda política, amb una elevada mobilització social al voltant de la reivindicació sobiranista. Aquest procés ha pogut generar una polarització respecte al sentiment nacional. Per una banda es percep un increment en l'activació de la base social que dona suport a la reivindicació d'independència, que es troba en una fase expansiva, però també s'han activat aquells sectors denominats unionistes o constitucionalistes, cosa que ha avivat el sentiment espanyolista. Una possible pista sobre la rellevància de la clivella territorial és el nivell de resposta que ha generat en les diferents preguntes relacionades. En aquest cas, el nivell de posicionament és notablement més elevat respecte a l'eix ideològic esquerra-dreta: el 86,8% de les persones joves manifesten tenir un posicionament respecte al sentiment de pertinença; el 77,6%, al voltant del dret a l'autodeterminació, i el 70,5%, sobre quina ha de ser la relació entre Catalunya i Espanya.

Lluny de la hipòtesi plantejada, el sentiment de pertinença entre les persones joves no es manifesta a través d'una distribució polaritzada, i mostra una posició hegemònica d'aquelles persones joves que se senten tan catalanes com espanyoles (36,8%). Malgrat que aquest sentiment duplica la segona opció (només català/ana: 18,8%), la suma de les dues categories on predomina el sentiment de catalanitat (només català/ana o més català/ana que espanyol/a) se situa amb un 37,1%, al mateix nivell que el sentiment d'identitat compartit.

Una altra dada que ens allunya de la hipòtesi de la polarització és la que fa referència al previsible creixement d'un sentiment reactiu en contraposició a la reivindicació sobiranista. En aquest sentit, les persones que manifesten un sentiment espanyolista (exclusivament espanyol o més espanyol que català) resten a una distància destacada dels sentiments anteriors, i representen posicions relativament minoritàries (6,5% i 5,9% respectivament), un nivell similar al de les persones joves que se senten ciutadanes del món (6%). Així, les posicions on predomina el sentiment espanyol sumen el 12,4%, molt distanciades del sentiment catalanista i del compartit, i fins i tot per sota de les persones que manifesten tenir altres sentiments territorials de pertinença (entre totes elles sumen el 13,6%).

GRÀFIC 3.4. Sentiment de pertinença nacional. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017.
Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

L'anàlisi del sentiment de pertinença segons el perfil sociodemogràfic es presenta a la taula 3.2 en funció del posicionament de sentir-se només català o més català que espanyol respecte a la resta de respostes. No s'aprecien diferències rellevants quan s'analitza l'indicador diferenciant entre homes i dones o segons l'edat de les persones joves. En canvi, les variables vinculades a l'origen cultural o territorial mostren notables diferències, tal com es podria intuir. Entre les persones joves nascudes a Catalunya i les nascudes a la resta de l'Estat hi ha 42 punts percentuals de diferència. Tan sols un 2,8% de les persones joves nascudes a la resta de l'Estat s'identifiquen només o sobretot com a catalanes, davant del 45,2% de les que han nascut a Catalunya. És un sentiment fins i tot notablement inferior al de les persones joves que han nascut a l'estranger (15%). La distància s'incrementa segons l'origen familiar. Quan la llengua d'origen és el català, el 74,9% de les persones joves s'identifiquen només o sobretot com a catalanes, distanciant-se uns 60 punts percentuals respecte de les que tenen com a llengua d'origen el castellà (15,8%) o una altra llengua (13,2%). El 62,4% de les persones joves s'identifiquen només o sobretot com a catalanes quan els dos progenitors han nascut a Catalunya, al voltant de cinquanta punts percentuals per sobre respecte a les unitats familiars on els progenitors han nascut a la resta d'Espanya (14,2%) o a l'estranger (11,6%).

Pel que fa a la categoria professional dels progenitors, es presenta una relació creixent, de manera que el sentiment català s'incrementa a mesura que s'incrementa la categoria socioeconòmica. Així, quan els progenitors desenvolupen una ocupació elemental el 18,4% de la població jove s'identifica només o sobretot com a catalana, proporció que s'incrementa fins al 56,6% en la població jove amb progenitors que tenen ocupacions directives i gerencials.

Pel que fa a la distribució territorial de la població, també s'observen diferències destacades. La mida del municipi mostra una relació decreixent: a mesura que s'incrementa el nombre d'habitants es redueix el sentiment de catalanitat. Aquest representa el 64% de la

població jove als municipis de menys de 2.000 habitants, el 29,4% als municipis de més de 50.000 habitants o el 29,5% a la ciutat de Barcelona. En relació amb l'àmbit territorial, les Comarques Centrals, les Terres de l'Ebre i Ponent, Alt Pirineu i Aran és on les persones joves mostren un sentiment de catalanitat més elevat.

Per altra banda, els resultats mostren una forta relació entre l'eix ideològic i l'eix nacional. El sentiment de catalanitat es redueix de forma progressiva al mateix temps que ens desplacem cap a la dreta de l'eix. Aquest sentiment és notablement més elevat entre les persones joves que es manifesten d'esquerres, i s'expressa en el 58,7% d'aquestes. És una proporció notablement més elevada que la de les persones que s'ubiquen al centre de l'eix (35,6%), i que es distancia especialment de les que s'identifiquen amb una ideologia de dretes (15,8%).⁷

Dret a l'autodeterminació

Coincidint amb el que es considera un dels principals temes de l'actual agenda política, aquesta edició de l'EJC reflecteix el posicionament de la població jove respecte al dret a l'autodeterminació. Concretament, s'ha preguntat si es creu que la ciutadania de Catalunya hauria de poder decidir sobre el seu futur polític en referència a les relacions entre Catalunya i Espanya. Per tal de vincular la conceptualització d'aquest concepte en l'actual context polític s'ha volgut emprar el terme "dret a decidir". En termes generals, 9 de cada 10 joves catalans es posicionen a favor del dret a decidir (89,7%). Aquest posicionament és notablement predominant fins i tot entre les persones joves en les quals predomina un sentiment de pertinença espanyola (67,7% a favor del dret a decidir) i entre les que no consideren que Catalunya hagi de ser un estat independent,⁸ el 80% de les quals ha respost afirmativament. Aquest posicionament mostra una estreta relació respecte a l'eix ideològic esquerra-dreta. Quasi la totalitat de les persones joves d'esquerres (97,2%) defensen el dret a decidir, trenta punts percentuals per sobre d'aquelles que es posicionen a la part dreta de l'eix, on aquest posicionament té un suport del 67,3%.⁹

Una vegada més, tal com mostra la taula 3.2, l'anàlisi a partir del perfil sociodemogràfic presenta diferències poc rellevants en funció de l'edat o el sexe de les persones joves. Per contra, s'observen diferències relativament rellevants quan s'analitzen els perfils segons l'origen cultural o territorial. Igual que amb el sentiment de pertinença, l'adhesió al dret a decidir té un suport majoritari no només entre les persones joves amb un fort arrelament a Catalunya, sinó que també es manifesta entre aquelles amb un origen vinculat a l'estranger. En aquest cas, el lloc de naixement es manifesta com una de les variables que mostra una diferència més destacable entre els diversos perfils de joves. El 92,7% de les persones joves nascudes a Catalunya es posicionen a favor del dret a decidir, una proporció que en el cas de les nascudes a la resta de l'Estat és del 74,7%, notablement inferior a la de les que han

7 Vegeu la taula A3.2 de l'annex en línia.

8 Aquesta classificació s'ha generat partint de la pregunta "Com creus que hauria de ser la relació entre Catalunya i Espanya? Catalunya hauria de ser...", agrupant les respostes següents: una regió d'Espanya, una Comunitat Autònoma d'Espanya, i un Estat dins d'una Espanya federal.

9 Vegeu la taula A3.3, 4 i 5 de l'annex en línia.

nascut a l'estranger (81,5%). Aquelles persones joves amb vincles identitaris amb la resta de l'Estat poden sentir-se pressionades per la disjuntiva de posicionar-se entre la identitat d'acollida i la d'origen, sobre la interpretació que les diferents interpel·lacions relacionades amb el procés sobiranista contraposen l'una a l'altra. Aquesta circumstància pot modelar el seu posicionament, i generar un tret diferencial respecte a la resta d'identitats. Això és el que podria explicar el fet que, malgrat que les persones estrangeres també poden expressar una dualitat identitària, aquesta no representa un factor interpretatiu, atès que aquesta multiplicitat d'identitats no es troben confrontades en l'actual debat sobre el dret d'autodeterminació.

Per altra banda, l'origen familiar es presenta com una variable que modifica sensiblement el diferencial en la defensa del dret a decidir. En aquest cas, l'origen estranger s'alinea amb els orígens de la resta de l'Estat. Així, quan la llengua d'origen és el català o el lloc de naixement d'ambdós progenitors és Catalunya, el posicionament de la població jove a favor del dret a decidir arriba al 98% i al 95,5% respectivament; quan la llengua d'origen és el castellà o una altra, o quan els progenitors han nascut a la resta d'Espanya o a l'estranger, aquest posicionament se situa sensiblement per sobre del 80%.

Pel que fa a la categoria professional dels progenitors, es presenta una relació creixent que incrementa el suport al dret a decidir a mesura que s'incrementa la categoria socioeconòmica. Així, entre els que desenvolupen una ocupació elemental el 74% de la població jove s'hi posiciona a favor, proporció que s'incrementa fins al 93% entre la població jove amb progenitors d'ocupacions tècniques i professionals.

Pel que fa a la distribució territorial de la població, també s'observen diferències, tot i que no són tan rellevants. La mida del municipi mostra una relació dèbil, amb diferències poc rellevants. El dret a decidir troba un suport sensiblement més elevat entre la població jove dels municipis petits davant de la dels municipis grans. Pel que fa a l'àmbit territorial, les persones joves de les Comarques Centrals són les que hi mostren un suport més elevat (96,5%), mentre que entre les que resideixen al Camp de Tarragona el suport al dret a decidir és del 82,4%.

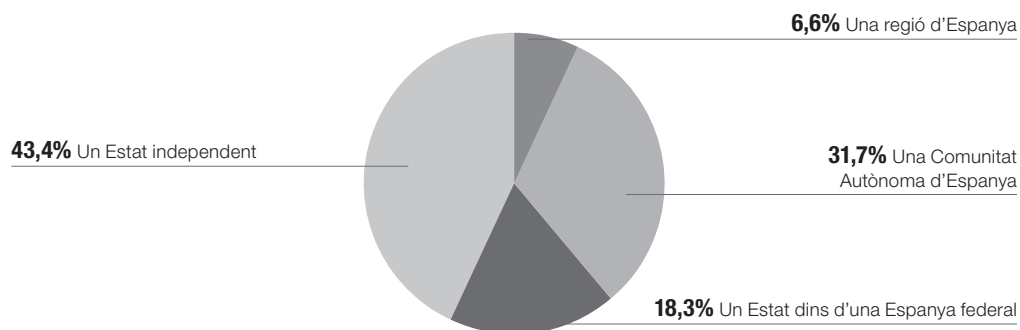
Relació entre Catalunya i Espanya

Les relacions entre Catalunya i Espanya, i en concret la reivindicació d'independència, ha centrat l'agenda política catalana, i en conseqüència l'EJC17 ha incorporat preguntes relacionades amb aquesta temàtica. Una qüestió que coincideix amb el que la joventut considera com a principal problema que té actualment Catalunya, ja que es mostra com la primera preocupació, tal com han manifestat el 20,4% de les persones enquestades. Aquesta problemàtica es distància considerablement del que es considera el segon problema (la manca d'oportunitats laborals), expressat pel 10,4% dels i les joves.

Per tractar aquesta qüestió s'ha preguntat "*Com creus que hauria de ser la relació entre Catalunya i Espanya? Catalunya hauria de ser...* ", sintetitzant les respostes entorn de quatre opcions: una regió d'Espanya, una comunitat autònoma d'Espanya, un Estat dins d'una

Espanya federal, un Estat independent.¹⁰ Un 61,7% de les persones joves es posicionen en opcions favorables a la constitució d'un Estat, ja sigui en forma d'Estat independent (43,4%) o com un Estat dins d'una Espanya federal (18,3%). Un 38,3% de la població jove s'inclina per continuar formant part de l'Estat espanyol; el 31,7%, per mantenir la relació actual (comunitat autònoma), i el 6,6% en forma de regió.

GRÀFIC 3.5. Posicionament respecte a la relació entre Catalunya i Espanya. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Si ens centrem en l'anàlisi de les persones joves que han manifestat l'opció d'Estat independent (vegeu taula 3.2) segons perfils trobem que es presenten algunes diferències. No es perceben diferències destacables entre homes i dones. A mesura que s'incrementa l'edat de la població jove disminueix el suport respecte que Catalunya sigui un estat independent. Aquesta postura es correspon amb el 49,3% de les que tenen entre 15 i 19 anys, reduint-se fins al 39,1% entre les que tenen entre 30 i 34 anys.

Per altra banda, les variables d'origen, en especial les relacionades amb la procedència familiar, són les que presenten diferències més rellevants segons diferents perfils de joves. La població jove nascuda a Catalunya mostra el nivell més elevat de suport a la independència. És en les persones joves nascudes a la resta de l'Estat on aquest posicionament troba menys suport (14,9%), notablement inferior al que manifesten les persones joves nascudes a l'estranger (35,7%). Tot i això, tots dos perfils coincideixen a manifestar com a primera preferència el fet que Catalunya sigui una Comunitat Autònoma d'Espanya. Una relació que a més de replicar-se, s'intensifica segons l'origen familiar. Les persones joves amb progenitors nascuts a la resta de l'Estat i les que tenen el castellà com a llengua d'origen també presenten els nivells més baixos de suport a la independència.

¹⁰ Aquesta pregunta ha tingut un nivell de resposta del 67,8% de les persones enquestades. Les persones joves amb un origen territorial o cultural relacionat amb Catalunya mostren un nivell de resposta lleugerament superior a la resta, en especial respecte a les que tenen un origen que es pot relacionar amb l'estranger.

Pel que fa a l'origen social, la categoria professional dels progenitors mostra diferències entre els diferents perfils. Les persones joves que provenen de llars on algun dels progenitors desenvolupa una ocupació qualificada mostren uns nivells més elevats de suport a la independència (del 54,8% en el cas d'ocupacions tècniques i professionals) respecte a aquelles amb ocupacions més elementals, on la proporció és del 29,7%.

El lloc de residència també marca diferències. La mida del municipi mostra una relació decreixent: a mesura que s'incrementa el nombre d'habitants del municipi es mostra un suport inferior a la independència de Catalunya. Les persones joves que resideixen en municipis petits manifesten un suport a la independència del 69%, una proporció notablement més elevada que les que viuen en municipis grans, que en el cas de la capital catalana és del 33,3%. Pel que fa a l'àmbit territorial, i en la mateixa línia que la resta de variables amb les quals s'ha analitzat la conjuntura política relacionada amb el procés sobiranista, les persones joves que resideixen a les Comarques Centrals presenten el percentatge més elevat en favor de la independència de Catalunya, en concret del 72,9%. Els percentatges més baixos se situen entre la població jove de l'àmbit Metropolità (38,4%) i el Camp de Tarragona (41,9%).

Factors explicatius del posicionament polític de les persones joves

L'anàlisi a través de models de regressió permet observar com diferents variables socio-demogràfiques influeixen en el posicionament polític de les persones joves. Aquest model permet aïllar cada una de les variables mantenint constants la resta, per tal de mostrar l'efecte net que té cada una d'elles sobre els diferents indicadors de posicionament polític.¹¹

La variable sexe com a factor explicatiu té una certa influència en l'eix esquerra-dreta. El fet de ser home és un factor que afavoreix adoptar posicions més a la dreta. Per altra banda, també té influència sobre els indicadors identitaris. Ser home està relacionat amb un increment en el sentiment catalanista i un suport més elevat a la independència de Catalunya. Per contra, ser home té un efecte negatiu en el suport al dret a decidir.

Pel que fa a l'edat, tenir més anys està relacionat amb posicionaments més a la dreta, alhora que també mostra un efecte positiu en el sentiment de pertinença i en el dret a decidir (a l'anàlisi bivariàble la relació no era lineal). A més edat s'incrementa el sentiment català i el suport al dret a decidir. Per altra banda, l'edat mostra una influència negativa en el suport a la independència. Aquesta variable perd força davant d'altres factors relacionats amb el cicle vital de les persones joves, com el fet d'estudiar o el d'emancipació. El fet d'estudiar incrementa el sentiment com a català, el suport al dret a decidir i a la independència. Un altre factor de trajectòria vital, l'emancipació, també està relacionat positivament amb un suport més elevat al dret a decidir i a la independència.

L'origen social es mostra com un factor clau que incentiva el sentiment de pertinença. L'element identitari està fortament relacionat amb l'entorn on se socialitzen les persones. El fet d'haver nascut a Catalunya i viure en un entorn catalanoparlant predisposa el sen-

11 Vegeu la taula A3.7 de l'annex en línia.

tir-se fonamentalment català. Alhora, també genera un efecte positiu en el suport al dret a decidir i en el posicionament a favor de la independència. Haver nascut fora de Catalunya però a la resta de l'Estat té un efecte negatiu en el sentiment de catalanitat, més fort que el fet de néixer a l'estranger. Haver nascut a la resta de l'Estat també representa un factor que redueix el suport al dret a decidir o la preferència que Catalunya sigui un estat independent. D'altra banda, el fet de néixer a l'estranger, tot i influir de forma negativa en el sentiment català i en el suport al dret a decidir, té una influència en favor de la reivindicació independentista.

L'anàlisi bivariàble mostra una relació entre el nivell socioeconòmic i l'eix esquerra-dreta en què una qualificació laboral elevada està relacionada amb un posicionament d'esqueres. En canvi, el model de regressió mostra una relació oposada. Una elevada categoria professional afavoreix un posicionament més a la dreta de la mitjana. Aquesta relació pot estar mediada pel grau d'instrucció, que sembla relacionat amb una sensibilitat més gran pels assumptes socials, associats a valors d'esqueres. Per altra banda, una categoria professional elevada de l'entorn familiar influeix positivament a l'hora de sentir-se català, i al mateix temps també té influència en la preferència de Catalunya com a estat independent. Per contra, malgrat que el factor socioeconòmic afavoreix el sentiment sobiranista, té una influència negativa davant el suport al dret a decidir.

Respecte al nivell instructiu, un nivell d'estudis elevat té una influència en un posicionament més d'esqueres. Pel que fa a la resta d'indicadors, l'increment del nivell d'instrucció està relacionat positivament en tots tres casos. Disposar d'un nivell elevat d'estudis està alineat amb un fort sentiment com a català, el suport a la idea que la ciutadania pugui decidir el futur de Catalunya en relació amb Espanya i la preferència pel fet que Catalunya sigui un estat independent.

Finalment, la grandària del municipi de residència té una relació positiva amb l'eix esquerra-dreta: com més habitants té el municipi, la seva població jove mostra un posicionament més a la dreta de l'eix. Respecte al sentiment de pertinença com a català, la mida del municipi mostra una relació negativa, la mateixa que respecte a la preferència d'independència de Catalunya. Per contra, a diferència de l'anàlisi bivariàble, la mida del municipi no mostra relació. Tant els municipis petits com els grans tendeixen a reduir l'adscripció al dret a decidir respecte als municipis mitjans.

3.3. Participació i associacionisme

En aquest apartat es presenten les dades relacionades amb el comportament de les persones joves a través de l'anàlisi de la seva participació des de dues perspectives: la participació articulada i la participació individual. El primer subapartat descriu la participació en entitats a través de les quals les persones joves articulen propostes col·lectives, ja siguin polítiques o socials. El segon subapartat té com a objectiu fer una aproximació a la participació vehiculada a través d'accions de caire individual vinculada amb l'expressió de preferències polítiques, ja sigui en l'àmbit institucional o extrainstitucional.

3.3.1. Participació en entitats

La participació en entitats

Un dels factors rellevants a l'hora de mesurar la qualitat democràtica d'una societat és el seu teixit associatiu. Així mateix, la participació associativa té un paper important en la transformació dels mateixos membres de l'entitat i de la societat en general, sobretot quan es dona en etapes primerenques de la vida. Les entitats representen espais d'expressió ciutadana, però alhora també representen espais on es desenvolupen experiències vivencials que generen aprenentatges socials. L'articulació de la ciutadania és una oportunitat per teixir xarxa comunitària en el que es poden denominar escoles de democràcia. Tot i això, també hem de tenir presents les desigualtats existents respecte a la participació associativa, situacions que s'examinen seguidament.

En termes generals, un 40,2% de les persones joves participa, col·labora o és membre d'alguna associació o grup informal. És una proporció sensiblement més reduïda del que mostrava l'EJC12, quan aquesta participació representava el 46,2%. Cal tenir en compte que en aquella edició hi havia una sobrerrepresentació de població jove de classe mitjana, fet que sol estar relacionat amb índexs més elevats de participació associativa atès el seu alt grau instructiu (Soler, 2013).

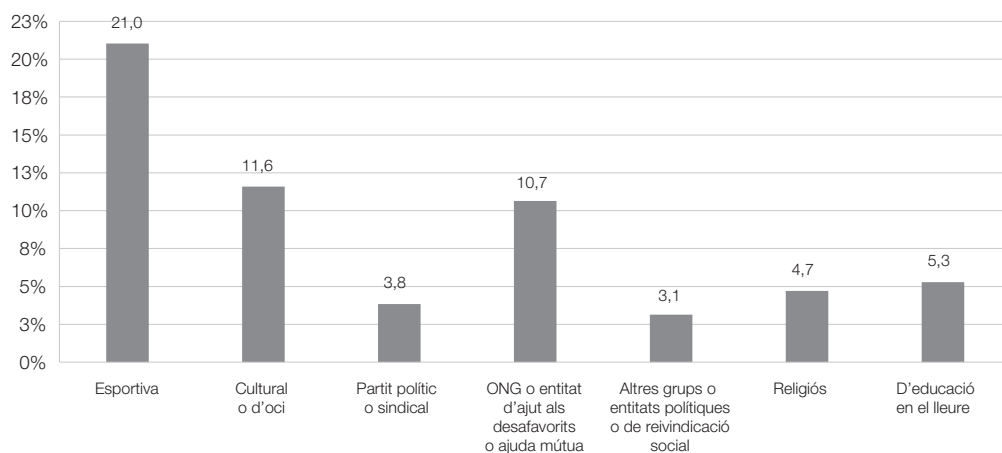
A l'hora d'analitzar la participació en associacions, les entitats i clubs esportius generen una certa distorsió que cal tenir en compte. La participació social o política fa referència a l'activitat que de forma voluntària i no remunerada es fa juntament amb altres persones per assolir un objectiu comú. L'associacionisme esportiu fa referència a totes les persones membres de l'organització, però això no representa automàticament que siguin participants del projecte ni que estiguin presents en les accions per al desenvolupament d'un projecte compartit, ja que en molts casos la seva activitat es limita exclusivament a la pràctica esportiva, i ser membre de l'associació o club és un requisit indispensable per fer aquesta activitat. Per tant, en aquests casos seria més adequat identificar aquestes persones com a usuàries o beneficiàries, amb una pràctica més propera al consum d'una activitat que a la participació. Com que el terme *participació* pot ser interpretat de forma diferent, en l'imaginari col·lectiu el més habitual és que les persones que practiquen esport en una entitat se'n considerin participants, per la qual cosa es fa difícil destriar entre les persones que participen en les entitats esportives i les que en són beneficiàries (Fundació Ferrer i Guàrdia, 1999). En conseqüència, tot i tenir en compte aquest perfil en una primera lectura, per tal d'aprofundir més en l'anàlisi i evitar un possible biaix no es tindrà en compte.

El 21% de la població jove manifesta participar en entitats esportives, que acullen un elevat nombre de participació, seguides de les entitats culturals i d'oci, i les ONG o entitats d'ajut als desfavorits o d'ajuda mútua, on participen l'11,6% i el 10,7% de la població jove respectivament.¹² Els partits polítics o els sindicats mostren un dels nivells més baixos de participació per part dels i les joves (3,8%), una proporció sensiblement més baixa que la

¹² Aquestes categories no són excloents, en tant que a l'enquesta s'ha preguntat si es participava per a cada un dels tipus d'associacions descrits. Així, una mateixa persona pot haver respost afirmativament en més d'una tipologia, i recordem que el 34,7% ho fa fet.

que es presentava a l'EJC12, quan era del 5,6%. En sentit contrari, les ONG o entitats d'ajut als desfavorits o d'ajuda mútua a l'EJC17 mostren un nivell de participació sensiblement més elevat respecte a l'EJC12, quan era del 8,1%, cosa que podria representar un canvi de tendència en la interpretació que es fa sobre quin tipus d'articulació social escollir a l'hora d'exercir una participació amb voluntat de transformació social.¹³

GRÀFIC 3.6. Participació en entitats o grups informals segons diferents àmbits d'actuació de l'entitat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Si obviem les entitats esportives, el percentatge de població jove que participa, col·labora o és membre d'alguna associació o grup informal disminueix notablement, i passa a representar el 27,2% del total. Una vegada més, una proporció sensiblement inferior a la mostrada per l'EJC12, quan era del 31,7%. Entre les persones que participen en entitats, el 68,6% participa en un únic tipus¹⁴ i el 31,4% ho fa en més d'un: el 21,9% participa en dos tipus d'entitats, el 6,8% en tres i el 19% en quatre. L'EJC17 no permet la desagregació d'aquestes dades, tot i que podem calcular que un mínim d'un terç de les persones joves associades participa en més d'una organització.

Per altra banda, també s'ha volgut afinar aquesta anàlisi diferenciant entre entitats amb una clara intenció d'incidència política i la resta. Aquesta distinció es justifica en tant que els motius i la voluntat de participar en un o altre tipus d'entitat poden representar una diferència en l'enfocament que l'individu fa de la seva participació. Participar en una entitat

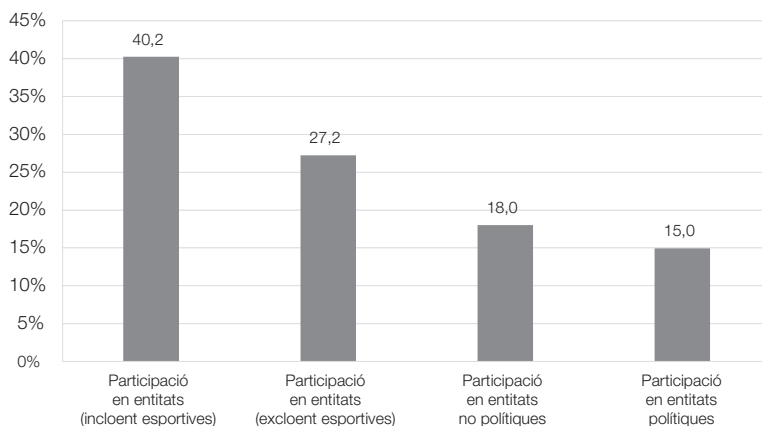
13 Aquestes diferències tan reduïdes s'han de llegir amb cautela, ja que en una mostra estadística el nivell d'error les pot deixar sense efecte.

14 La pregunta es feia per a cada una de les tipologies d'entitats: cultural o d'oci, partit polític o sindicat, ONG, entitat d'ajut als desfavorits o d'ajuda mútua, altres grups o entitats polítiques o de reivindicació, religiosa, d'educació en el lleure. En aquesta anàlisi la participació en entitats esportives ha quedat exclosa.

política¹⁵ comporta una clara voluntat d'incidència social i de transformació d'una realitat interpretada com a insatisfactòria. Altrament, en les entitats no polítiques,¹⁶ tot i que poden desenvolupar actuacions amb una clara intenció d'incidència política, aquesta no representa la seva principal finalitat (Morales, 2009).

Com es pot observar al gràfic 3.7, s'ha portat a terme una aproximació al nivell de participació associativa de la població jove de Catalunya aplicant els diferents supòsits presentats. A través d'aquesta aproximació progressiva es pot observar com un 18% de la població jove participa en entitats no polítiques, i un 15% ho fa en entitats polítiques.¹⁷

GRÀFIC 3.7. Participació en entitats o grups informals. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Tal com mostra la taula 3.3, si analitzem la distribució de la participació en aquestes dues categories d'organitzacions segons els perfils sociodemogràfics s'observen algunes diferències.

¹⁵ S'han considerat organitzacions polítiques les entitats i col·lectius següents: partits polítics o sindicats; ONG o entitats d'ajut als desfavorits o d'ajuda mútua, i altres grups o entitats polítiques o de reivindicació social.

¹⁶ El grup d'entitats no polítiques agrupa les entitats culturals o d'oci, les d'educació en el lleure i les religioses.

¹⁷ Una vegada més, cal recordar que aquesta classificació no és exclouent, i que una persona jove pot participar en diverses entitats incloses en tots dos tipus de tipologia.

TAULA 3.3. Participació en entitats o grups informals segons característiques sociodemogràfiques. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Variable	Categoria	Participació en entitats		
		No polítics	Polítics	Organitzadors o responsables
Sexe	Homes	19,7	13,5	14,7
	Dones	16,3	16,4	12,0
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	20,7	10,2	11,7
	De 20 a 24 anys	18,0	11,1	18,6
	De 25 a 29 anys	17,3	17,2	14,7
	De 30 a 34 anys	16,5	19,9	10,9
Lloc de naixement	A Catalunya	18,3	15,6	14,9
	A la resta de l'Estat	12,6	24,0	10,6
	A l'estranger	18,0	11,7	9,3
Llengua d'origen	Català	23,1	16,7	17,9
	Tant català com castellà	10,4	17,3	11,5
	Castellà	14,7	14,3	10,0
	Altres	19,0	12,9	12,8
Lloc de naixement del pare i la mare	Ambdós a Catalunya	21,3	16,7	16,4
	Un a Catalunya i l'altre a la resta d'Espanya	15,6	15,3	13,6
	Un a l'estranger i l'altre a Catalunya o a Espanya	18,3	16,5	13,7
	Ambdós a la resta d'Espanya	14,1	17,0	9,1
	Ambdós a l'estranger	17,9	10,8	9,8
Categoria socioeconòmica més alta del pare o la mare	Ocupacions directives i gerencials	22,2	13,8	5,4
	Ocupacions tècniques i professionals	22,8	19,2	14,1
	Ocupacions mitjanes	17,1	14,6	13,6
	Ocupacions elementals	13,5	18,0	5,4
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	26,3	16,8	27,4
	De 2.001 a 10.000 hab.	18,0	12,9	15,8
	De 10.001 a 50.000 hab.	17,6	14,0	14,0
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona ciutat)	17,8	15,5	10,1
	Barcelona ciutat	17,4	16,3	13,7

Variable	Categoria	Participació en entitats		
		No polítiques	Polítiques	Organitzadors o responsables
Àmbit territorial	Metropolità	16,6	15,8	12,2
	Comarques Gironines	21,1	16,6	18,9
	Camp de Tarragona	21,8	11,8	10,8
	Terres de l'Ebre	20,5	12,5	12,5
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	23,9	14,7	16,4
	Comarques Centrals	17,8	11,5	20,0
	Penedès	17,3	10,5	14,1
Total		18,0	15,0	13,6

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

En general, la participació dels homes joves en associacions està lleugerament per sobre de la de les dones (27,7% i 26,7% respectivament). Si es distingeix segons les dues categories d'entitats, aquesta diferència s'incrementa en el cas de la participació en entitats no polítiques, on participen el 19,7% dels homes i el 16,3% de les dones joves. Una relació que s'inverteix en el cas de les entitats polítiques, on les dones participen en una proporció superior a la dels homes (16,4% i 13,5% respectivament). Així, mentre que les dones joves participen en igual proporció tant en entitats polítiques com no polítiques, els homes joves participen més en entitats no polítiques davant les polítiques. Aquestes afirmacions cal matisar-les, ja que la categoria d'entitats polítiques, a més de partits i sindicats, agrupa organitzacions no governamentals. Si es desagrega la categoria d'entitats polítiques es pot apreciar que la predominança de les dones respecte als homes és deguda al fet que elles participen en una proporció notablement més elevada en les ONG o entitats d'ajut als desfavorits o d'ajuda mútua (12,5% en el cas de les dones joves i 8,7% en els homes). Pel que fa als partits polítics o sindicats, aquesta relació s'inverteix, i són els homes els que hi participen en una proporció sensiblement més elevada, del 4,3%, respecte al 3,3% de les dones.

Els resultats mostren com en incrementar-se l'edat també s'incrementa notablement el nivell de participació en entitats polítiques, que passen de representar el 10,2% entre la població de 15 a 19 anys al 19,9% d'aquelles persones que tenen entre 30 i 34 anys. En sentit invers, en incrementar-se l'edat la participació en organitzacions no polítiques es redueix: representa el 20,7% entre la població de 15 a 19 anys, i baixa fins al 16,5% en el grup d'edat de 30 a 34 anys. Tal com es pot apreciar, les persones més joves (15 a 19 anys) mostren una preferència superior per la participació en les entitats no polítiques. De forma contrària, entre la població de 30 a 34 anys predomina la participació en entitats polítiques, tot i que en aquest grup d'edat la diferència queda lleugerament atenuada.

En relació amb el lloc de naixement, cal destacar que les persones joves que han nascut a la resta de l'Estat participen en entitats no polítiques en una proporció (12,6%) inferior a la resta, ja siguin nascudes a Catalunya o a l'estranger (18,3% i 18% respectivament).

En canvi, aquest perfil de joves és el que mostra un nivell de participació més elevat en entitats polítiques (24%), on les persones joves nascudes a l'estranger presenten un nivell de participació considerablement més reduït (11,7%). Una relació que es torna a repetir en segmentar segons l'origen familiar, ja sigui diferenciat segons la llengua d'origen familiar o per la procedència dels dos progenitors.

Pel que fa a la categoria socioeconòmica del pare o de la mare, s'observen diferències relativament destacables en l'anàlisi de les entitats no polítiques, però no sembla tenir impacte respecte a les entitats polítiques. La participació de la població jove en organitzacions no polítiques s'incrementa a mesura que augmenta la qualificació laboral dels seus progenitors. El 13,5% de la població jove amb progenitors que desenvolupen ocupacions elementals participa en entitats no polítiques, una proporció que s'incrementa per sobre del 22% en el cas dels fills i filles de pare o mare amb ocupacions qualificades. Pel que fa a les entitats polítiques, la població jove que més participa en aquest tipus d'entitat és aquella amb progenitors que desenvolupen ocupacions tècniques i professionals (19,2%) o els d'ocupacions elementals (18%). Per contra, els i les joves amb progenitors d'ocupacions directives i gerencials mostren el nivell més baix de participació en entitats polítiques, un 13,8%.

El nombre d'habitants del municipi, com en el cas de la categoria professional dels progenitors, només mostra relació en l'anàlisi de la participació d'entitats no polítiques. La participació en aquest tipus d'entitats és més elevada als municipis petits davant dels més grans. El 26,3% de la població jove de municipis de menys de 2.000 habitants participa en entitats no polítiques, una proporció notablement més elevada que la que es dona en municipis a partir dels 10.001 habitants (17,6%). Respecte a les entitats polítiques, no s'aprecien diferències substancials en diferenciar segons el volum d'habitants del municipi.

Pel que fa a l'àmbit territorial, la població jove de Ponent i Alt Pirineu i Aran és la que mostra un nivell més elevat de participació en organitzacions no polítiques (23,9%). Els nivells més baixos de participació en aquest tipus d'entitats es donen a l'àmbit Metropolità (16,6%), el Penedès (17,3%) i les Comarques Centrals (17,8%). Les Comarques Gironines són les que presenten uns nivells més elevats de participació juvenil en entitats polítiques (16,6%). En canvi, la població jove que mostra uns nivells de participació inferiors en aquest tipus d'entitat és la resident al Penedès (10,5%), les Comarques Centrals (11,5%) i el Camp de Tarragona (11,8%).

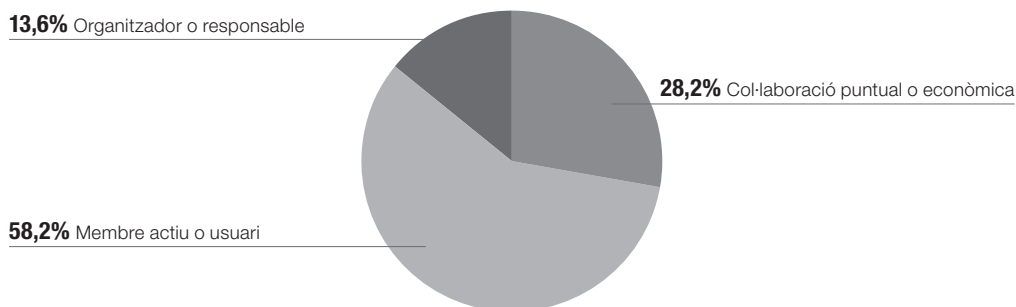
Les formes de participar en entitats

Participar en una entitat o associació no és una acció homogènia, ja que hi ha moltes maneres de fer-ho, ja sigui pel nivell d'implicació, la responsabilitat que s'adquireix, la dedicació o el paper que s'hi desenvolupa. Hi ha persones en què el fet de participar es limita a col·laborar econòmicament amb l'organització, i d'altres ho vehiculen a través de l'assistència a les activitats. En alguns casos donen un cop de mà puntualment; també es poden implicar en l'organització i el desenvolupament de projectes i activitats, i assumir

responsabilitats en els òrgans de representació o gestió, o fins i tot en totes elles a l'hora. Així, a l'EJC17, quan es pregunta si es participa, també es demana de quina manera es fa, i es categoritza a través de quatre opcions: col·laboracions puntuals, col·laboració econòmica, membre actiu o usuari o organitzador o responsable.

Si tenim en compte la manera de participar, podem observar com, entre la població jove que participa, el 13,6% assumeix un paper de responsable i organitzador, un 28,2% col·labora puntualment o econòmicament i un 58,2% són persones usuàries o membres actives de l'organització.

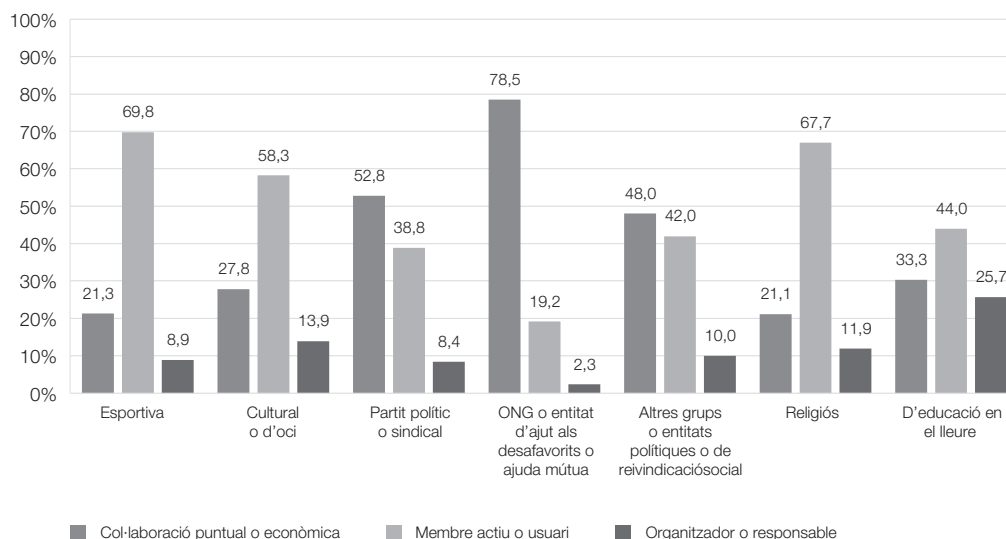
GRÀFIC 3.8. Tipus de participació en entitats o grups informals. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Atenent les diferents tipologies d'entitats, s'observa com la implicació que fa referència a les tasques de responsabilitat és més elevada en les entitats de lleure educatiu (25,7%), seguides per les culturals (13,9%). Les organitzacions que presenten una proporció inferior d'aquesta manera de participar són les ONG. Per altra banda, la participació que recull un grau inferior d'implicació, com és la col·laboració puntual o econòmica, és molt elevada en les organitzacions no governamentals (78,5%), partits polítics o sindicals (52,8%) i altres grups o entitats polítiques o de reivindicació social (48%). També és elevada la participació com a membre actiu o usuari en aquestes dues últimes.

GRÀFIC 3.9. Tipus de participació segons àmbit de l'entitat o grup informal. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Per fer una anàlisi segons els diferents perfils socioeconòmics (taula 3.3), la manera de participar que s'ha pres com a referència ha estat la d'organitzador o responsable. La segmentació per perfil demogràfic no mostra diferències destacables entre homes i dones. Pel que fa a l'edat, tot i presentar diferències, la relació no és lineal, en tant que la població jove que mostra una proporció inferior d'aquesta manera de participar és la que té entre 15 i 19 anys (11,7%) i el grup d'edat de 30 a 34 anys (10,9%). Així, l'edat pot ser un factor que condiciona el nivell d'implicació en les entitats, ja que aquestes tasques requereixen uns aprenentatges organitzatius que semblen condicionar la població jove de menys edat, però també estan supeditades a un temps de dedicació personal que podria tendir a disminuir entre les persones joves de més edat. Així, el grup de 20 a 24 anys és el que presenta un percentatge més elevat en l'assumpció dels rols de responsabilitat (18,6%).

Les variables vinculades a l'origen cultural o territorial mostren notables diferències. Les persones joves nascudes a Catalunya i les que el seu origen familiar també és català ocupen en més proporció els llocs de responsables i organitzadores. Per la seva banda, el perfil jove amb un origen vinculat a la resta de l'Estat espanyol és el que mostra uns nivells més baixos d'aquesta manera de participar. Tanmateix, l'origen socioeconòmic no mostra diferències clares, ja que la població jove que participa menys d'aquesta manera és, d'una banda, aquella que té uns progenitors que desenvolupen ocupacions directives i gerencials, i de l'altra, la que els seus pares tenen ocupacions elementals.

Pel que fa al territori, la mida del municipi presenta una relació inversa amb les tasques de responsabilitat: a més mida del municipi es redueix el percentatge de persones joves que assumeixen tasques de responsabilitat. Quant a l'àmbit territorial, a les Comarques Centrals i les Comarques Gironines la població jove que hi resideix mostra un percentatge més elevat de participació com a responsable o organitzador respecte de la resta de territoris.

Factors explicatius de la participació en entitats entre les persones joves

L'anàlisi multivariable permet identificar la influència de diferents factors sociodemogràfics en els tres indicadors de la participació en entitats.¹⁸

L'edat té una influència negativa en la participació en entitats no polítiques, però té una influència positiva en la participació en entitats polítiques. També té una influència negativa en l'assumpció d'un rol de responsabilitat en les entitats. A més edat, menys tendència a participar en entitats no polítiques, més probabilitat de participar en entitats polítiques, i menys predisposició a assumir responsabilitats. Per la seva banda, el fet de ser estudiant està relacionat positivament amb la participació en entitats, tant polítiques com no polítiques. El fet d'estar emancipat mostra uns coeficients positius per a tots els indicadors analitzats, cosa que matisa la variable d'edat, que perd força explicativa respecte a l'anàlisi bivariàble. Aquesta circumstància pot estar justificada per un increment en l'assumpció de responsabilitat, per un elevat grau de competències socials que permeten desplegar l'activitat participativa, i per una participació associativa en les primeres etapes de la joventut caracteritzada per l'activisme i l'experimentació en entitats de tipus més relacional.

Per la seva banda, el fet de ser home afavoreix la participació en entitats no polítiques, alhora que té una influència negativa a l'hora d'associar-se a entitats polítiques. Ser home és un factor amb una influència negativa respecte a l'assumpció d'un rol de responsabilitat en entitats.

Pel que fa a l'origen, néixer fora de Catalunya té una influència negativa en la participació en qualsevol tipus d'associació i en l'assumpció de rols de responsabilitat. Aquesta influència no concorda amb l'anàlisi bivariàble de néixer a la resta de l'Estat, que es mostrava relacionada amb una participació elevada en entitats polítiques. Això pot ser degut al fet que tenir el català com a llengua d'origen era un factor positiu en l'anàlisi bivariàble, i en canvi el model de regressió mostra una influència negativa. D'això es podria deduir que el fet de pertànyer a entitats polítiques està influenciat per entorns de parla castellana, i hi perd pes el lloc de procedència. Per la seva banda, el fet que el català sigui la llengua d'origen té un efecte positiu en la participació en entitats no polítiques i en l'assumpció de rols de responsabilitat, alhora que mostra un efecte negatiu sobre la participació en entitats polítiques.

El nivell d'estudis té un efecte positiu sobre el fet de participar en associacions. A més nivell instructiu, més nivell de participació en entitats. Aquesta relació no coincideix amb el nivell

¹⁸ Vegeu la taula A3.9 de l'annex en línia.

instructiu dels progenitors: quan aquests mostren un nivell d'estudis elevat, els seus fills i filles tendeixen a tenir una participació alta en entitats no polítiques i a uns índexs d'assumpció del rol de responsable alts, però amb menys participació en entitats polítiques. Pel que fa al nivell socioeconòmic dels progenitors, té una influència positiva en el fet de participar tant en les entitats polítiques com en les no polítiques, però està relacionat de forma negativa amb l'assumpció d'un rol de responsabilitat.

Finalment, el nombre d'habitants del municipi on es resideix mostra efectes oposats depenent de la mida de la població i de la variable a analitzar. Així, la grandària del municipi té un efecte positiu en el fet de participar en entitats polítiques, i com més habitants té el municipi, més participa la població jove que hi resideix. En el cas de les entitats no polítiques, el fet que la població jove resideixi en municipis petits (menys de 10.000 habitants) o grans (més de 50.000) té un efecte negatiu respecte als municipis mitjans. Pel que fa a l'assumpció de rols de responsabilitat, l'increment de la grandària del municipi on es resideix té una influència negativa. A més habitants, es redueixen els índexs en l'assumpció d'un rol d'organització o responsabilitat en l'entitat on es participa.

3.3.2. Repertoris individuals de participació

Els repertoris individuals de participació són els que en bona mesura ens indiquen si, a la pràctica, els valors que mostren un baix interès per la política i una baixa confiança en les institucions públiques es tradueixen en desafecció per allò públic, o si per contra són actituds crítiques davant un sistema, el democràtic, que de forma àmplia i generalitzada es considera la millor forma de govern,¹⁹ i en el qual es continua participant, malgrat que sigui amb actitud crítica.

Tanmateix, hi ha qui diu que les persones joves prefereixen participar d'altres maneres i que, en un context social marcat per la transició cap al postmaterialisme, de forma gairebé irremeiable els compromisos polítics esdevenen més puntuals, més desestructurats i més esporàdics. Això es posaria de manifest per la preferència de la població jove per les formes de mobilització no convencionals.²⁰

En aquest apartat presentem una anàlisi de cinc formes de participació de base individual, dues vinculades a la participació institucional i tres vinculades a la participació no institucional o no convencional. En aquest darrer apartat, s'incorpora en aquesta edició de l'EJC l'anàlisi de l'activisme digital, que s'ha consolidat com a forma de comunicació i reivindicació política i que emergeix amb força en mobilitzacions de clar caràcter polític, com el 15M a Catalunya i Espanya o les primaveres àrabs, i que evoluciona i es consolida posteriorment (Candón i Benítez, 2016).

19 Vegeu Torcal i Montero (2006) i Montero *et al.* (1998).

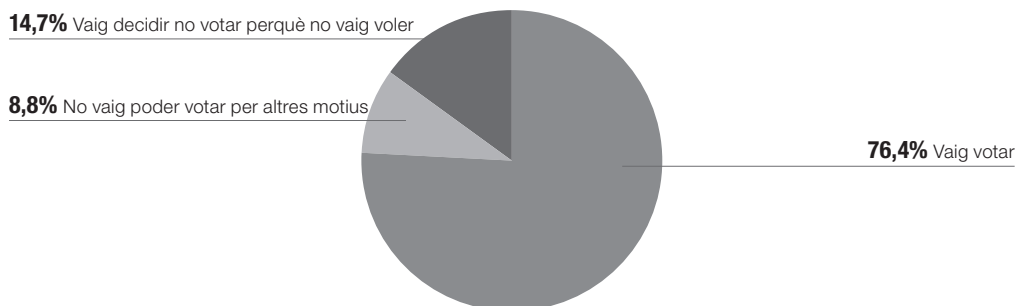
20 Vegeu Norris (2003), Micheletti (2003) i Takhar (2007). Una primera conceptualització de la participació política no convencional es troba en l'obra *Political Action* (Kaase i Barnes, 1979): partint d'un model de participació basat en l'acció individual, es tipifiquen com a accions participatives no convencionals aquelles que, tot i no tenir una influència directa en la dinàmica de la representació política, posen de manifest un interès per les qüestions col·lectives. Es consideren formes de participació no convencional, per exemple, assistir a manifestacions, signar peticions o participar en boicots.

Tenint en compte el cicle de mobilitzacions i activisme polític vinculat a la reivindicació sobiranista, s'ha considerat oportú incorporar l'anàlisi de la seva influència en les diferents formes de participació individual. Així ho podem veure comparant els diferents indicadors de participació política. Tots mostren uns nivells de participació més elevats entre les persones que es posicionen a favor que Catalunya sigui un estat independent. Un 40,9% de les persones joves que defensen una Catalunya independent es van manifestar en l'últim any, una proporció que va ser del 10,8% en el cas de les que aposten per una regió d'Espanya. Respecte a la participació electoral, van votar el 91,7% de les primeres i un 50,8% en el segon cas.

Participació institucional

En primer lloc, s'analitza la participació electoral. Es tracta d'un aspecte clau per al funcionament democràtic, per a la seva legitimitat. Concretament, l'EJC17 recull el vot vinculat a les eleccions al Parlament de Catalunya de setembre de 2015.

GRÀFIC 3.10. Participació a les eleccions al Parlament de Catalunya de setembre de 2015. Joves de 19 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Un terç de la població jove de Catalunya no pot votar, ja sigui perquè és menor de 18 anys o perquè no disposa de la nacionalitat espanyola. El 51,7% de la població jove resident va votar a les eleccions del Parlament de Catalunya de l'any 2015, i el 10% manifesta haver-se abstingut conscientment. Per altra banda, si observem només les persones joves que tenen dret a vot (més de 18 anys amb la nacionalitat espanyola), la participació electoral va ser del 76,4%, i l'abstenció conscient, del 14,7%.

Aquestes eleccions van registrar un nivell de participació global prop de setze punts superior al de les eleccions analitzades a l'EJC12.²¹ Comparant els índexs de participació

²¹ La participació electoral a les eleccions al Parlament de Catalunya del 27 de setembre de 2015 va ser del 74,9%, mentre que a les celebrades el 28 de novembre de 2010 va ser del 58,8%. Font: Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya.

electoral expressats en les dues edicions de l'enquesta, a l'EJC17 s'observa un increment de només dos punts percentuals respecte a l'EJC12, unes dades sobre les quals s'ha de mantenir certa prudència, atesos els possibles biaixos que pugui incorporar el fet de comparar fonts oficials amb els resultats d'una enquesta,²² ja que en totes dues ocasions es presenta una participació fins i tot superior a la que es dona per al conjunt de la ciutadania.

Sobre el total de joves residents a Catalunya amb edat per votar, el 23% no van poder fer-ho, bé perquè tenien nacionalitat estrangera (16%), bé per altres circumstàncies, com ara estar malalt o no trobar-se al municipi d'empadronament (7%). Així, tenint en compte el global de joves en edat de votar, el 64,7% ho va fer.²³

L'anàlisi dels creuaments expressats a la taula 3.4 evidencia les dificultats d'accés al vot per part de les persones amb nacionalitat estrangera i es reflecteix alhora en altres variables com la llengua (en la categoria "altres"), o el lloc de naixement dels progenitors (tots dos a l'estranger).

TAULA 3.4. Repertoris de participació individual segons característiques sociodemogràfiques. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Variable	Categoria	Tipus d'acció participativa				
		Votar	Contacte amb polítics	Firmar peticions	Manifestar-se	Activisme digital
Sexe	Homes	62,3	7,2	32,5	22,2	26,4
	Dones	67,0	4,8	44,2	23,1	29,1
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	–	4,0	36,2	26,3	19,3
	De 20 a 24 anys	66,3	5,5	41,1	26,0	30,5
	De 25 a 29 anys	65,7	6,2	37,0	22,4	32,3
	De 30 a 34 anys	63,0	7,9	39,1	17,3	28,5
Lloc de naixement	A Catalunya	81,2	6,4	43,3	26,5	30,2
	A la resta de l'Estat	73,2	11,1	46,5	11,8	30,8
	A l'estranger	17,7	4,2	23,0	13,5	20,4
Llengua d'origen	Català	86,3	7,6	42,8	35,8	34,2
	Tant català com castellà	61,3	4,3	39,9	19,3	35,4
	Castellà	63,2	5,6	39,1	15,8	25,1
	Altres	11,8	3,5	21,5	14,4	17,4

22 Cal ser prudents davant aquestes diferències atesa la dificultat metodològica de comparar fonts oficials de participació i les recollides via enquesta, que acostumen a presentar un biaix positiu (recollir més participació) amb les segones.

23 Per a l'anàlisi de la participació electoral, tot i obviar la població que quan es van celebrar les eleccions no tenia l'edat mínima per votar, s'han inclòs les persones joves estrangeres que tot i tenir l'edat no van poder votar pel fet de no disposar de la nacionalitat espanyola. Aquesta situació s'ha de tenir en compte tant al gràfic 3.10 com a la columna "vot" de la taula 3.4.

Variable	Categoria	Tipus d'acció participativa				
		Votar	Contacte amb polítics	Firmar peticions	Manifestar-se	Activisme digital
Lloc de naixement del pare i la mare	Ambdós a Catalunya	84,8	7,2	42,7	31,9	32,8
	Un a Catalunya i l'altre a la resta d'Espanya	79,2	5,3	42,8	20,5	26,0
	Un a l'estranger i l'altre a Catalunya o a Espanya	70,0	5,2	42,4	21,6	28,7
	Ambdós a la resta d'Espanya	77,8	7,3	46,9	18,5	30,9
	Ambdós a l'estranger	15,4	4,5	22,2	13,1	20,0
Categoria socioeconòmica més alta del pare o la mare	Ocupacions directives i gerencials	76,3	13,9	35,5	26,0	28,3
	Ocupacions tècniques i professionals	74,7	7,4	45,7	34,1	34,6
	Ocupacions mitjanes	63,0	6,1	38,0	20,2	28,4
	Ocupacions elementals	44,0	2,8	24,8	10,5	17,1
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	76,1	8,5	40,4	26,3	30,8
	De 2.001 a 10.000 hab.	73,6	6,0	40,7	24,4	28,6
	De 10.001 a 50.000 hab.	62,5	5,2	36,8	19,9	27,7
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona ciutat)	66,8	5,8	40,0	22,1	27,6
	Barcelona ciutat	56,9	6,9	36,0	25,2	27,0
Àmbit territorial	Metropolità	64,5	5,9	38,5	23,1	28,0
	Comarques Gironines	62,1	6,2	42,4	20,4	30,5
	Camp de Tarragona	63,9	5,8	33,8	18,8	26,5
	Terres de l'Ebre	62,0	7,3	36,1	22,7	25,2
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	62,8	6,8	38,2	23,3	26,8
	Comarques Centrals	76,7	5,1	40,4	29,1	29,0
	Penedès	64,3	6,4	34,8	20,0	23,5
Total		64,7	6,0	38,4	22,7	27,8

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Pel que fa a la població jove nascuda a l'Estat espanyol, cal recordar que les persones joves nascudes fora de Catalunya mostraven un interès més alt per la política que les nascudes al Principat, alhora que manifestaven participar en entitats polítiques en una proporció considerablement superior. En canvi, el vot de la població jove nascuda a Catalunya (81,2%) supera el de la nascuda a la resta de l'Estat (73,2%). De la mateixa manera, la població jove que resideix en llars amb un origen cultural o territorial vinculat a la resta de l'Estat també mostra uns nivells inferiors de participació electoral.

Quant a la resta de variables, les que presenten més relació són la categoria socioeconòmica dels progenitors i la grandària del municipi. Igual que les variables relacionades amb la implicació política i la participació associativa, la població jove amb progenitors que desenvolupen ocupacions més qualificades mostra un nivell més alt de participació electoral. El 76,3% dels i les joves amb progenitors amb ocupacions directives i gerencials declaren que van votar a les eleccions al Parlament de Catalunya al 2015, mentre que la proporció per als fills i filles de treballadors amb ocupacions elementals és del 44%.

Pel que fa a la relació vinculada a la grandària del municipi, és als municipis més petits on la participació electoral és superior: el 76,1% dels i les joves que resideixen en municipis de menys de 2.000 habitants van votar, mentre que a la ciutat més gran de Catalunya ho van fer el 56,9% dels i les joves que hi resideixen.

Segons els resultats observats, la satisfacció amb el funcionament de la democràcia no està vinculada a un nivell de participació electoral elevat. Les persones joves que més voten (76,7%) són aquelles que han manifestat estar poc satisfetes amb el funcionament de la democràcia, i les que voten en una proporció inferior (51,2%) són precisament les que n'aproven el funcionament.

L'enquesta recull un altre indicador vinculat a la relació de la població jove amb les institucions, concretament a si en els darrers dotze mesos han tingut contacte amb polítics, sigui formal o informal, per expressar-los les pròpies opinions. En termes globals només un 6% hauria mantingut algun tipus de contacte amb representants polítics en l'últim any.

En l'anàlisi de relacions entre variables (taula 3.4), l'element en què es veu més distinció és la categoria sociolaboral dels progenitors, de forma que els i les joves amb pares o mares amb professions directives o gerencials quintupliquen el seu contacte amb polítics respecte al que presenten els i les joves amb pares i mares amb ocupacions elementals (13,9% enfront del 2,8%).

També l'edat mostra una progressió positiva: a mesura que augmenta l'edat, s'incrementa el contacte amb polítics. Entre els 15 i els 34 anys es duplica la proporció de contactes (4% i 7,9%, respectivament).

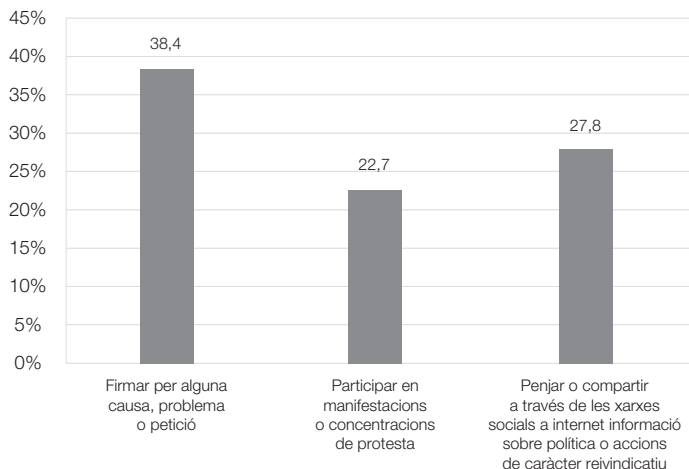
En analitzar el comportament segons la procedència (el lloc de naixement o la llengua d'origen) s'observa que la variable que indica més diferencial pel que fa al contacte amb polítics és la primera de les esmentades. De totes tres, les persones amb un origen vinculat a l'estranger presenten els nivells més baixos de contacte amb polítics. Només el 4,2% de la població jove nascuda a l'estranger o el 3,5% de la que té com a llengua d'origen altres diferents del català o el castellà han mantingut contacte amb polítics, mentre que sí que n'han mantingut l'11,1% de les nascudes fora de Catalunya però a la resta de l'Estat espanyol o el 7,6% de les que tenen el català com a llengua d'origen. Cal destacar que la població nascuda a la resta de l'Estat, en el cas del contacte amb representants polítics, mostra un comportament diferent a la participació electoral. Si en el primer cas la població jove nascuda a Catalunya mostrava un nivell de vot més alt, en el cas del contacte amb polítics aquesta relació és inversa, ja que el contacte amb polítics per part de les persones

joves nascudes a la resta de l'Estat quasi dobla el de les nascudes a Catalunya (11,1% i 6,4%, respectivament).

Participació extrainstitucional

En referència a la participació no convencional s'observa que més d'un terç dels i les joves ha signat per alguna causa o petició (38,4%). El 22,7% diu haver participat en manifestacions o concentracions de protesta durant els darrers dotze mesos. L'activisme digital (penjar o compartir a través de les xarxes socials a internet informació sobre política o accions de caràcter reivindicatiu) és una activitat participativa que practiquen tres de cada deu joves, el 27,8%.

GRÀFIC 3.11. Signatura de peticions, participació en manifestacions i activisme digital. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Anteriorment s'ha analitzat si una satisfacció inferior amb el funcionament de la democràcia a Catalunya es tradueix en una actitud reactiva a través d'una activació més alta en activitats polítiques relacionades amb la protesta. Després d'analitzar les dades, es pot afirmar que aquest supòsit no es dona, ja que és precisament una valoració positiva del funcionament democràtic el que mostra uns nivells més elevats de participació en tots els indicadors analitzats. La població jove menys satisfeta amb el funcionament de la democràcia es manifesta en una proporció inferior (13,8%) respecte a la que expressa una bona valoració (30,6%). Per altra banda, tant la que està menys satisfeta amb el funcionament democràtic com la que ho està més signen peticions en una proporció inferior respecte dels sectors que manifesten estar mitjanament satisfets. Finalment, les persones menys

satisfetes democràticament són les menys actives a les xarxes (28,4%) respecte a aquelles que expressen un alt grau de satisfacció (34,6%).

En l'anàlisi de les variables que estan relacionades amb una participació més alta per a cadascun dels tres indicadors, destaca la importància que manifesta l'origen familiar, especialment pel que fa al lloc de naixement dels progenitors i a la llengua d'origen (vegeu la taula 3.4). Tot i que aquestes dues variables són, per als tres indicadors, les que mostren una relació més forta, val a dir que les categories associades a una participació elevada divergeixen per a cadascun dels tres tipus de participació política extrainstitucional.

Com en la participació institucional, la població jove d'origen estranger mostra els nivells més baixos de participació no convencional. Una situació que es replica en creuar les dades segons l'origen familiar. La població jove que viu a llars on la llengua d'origen és diferent del català o el castellà i aquella els progenitors de la qual van néixer a l'estranger també mostra els nivells més baixos de participació extrainstitucional respecte a les persones joves que tenen un origen familiar català o de la resta de l'Estat.

Per altra banda, les diferències culturals i d'origen dins de l'Estat espanyol també semblen mostrar distincions en la participació política no convencional, de forma especialment pronunciada en el fet de manifestar-se. La població jove nascuda a Catalunya (26,5%), amb progenitors nascuts també al Principat (31,9%) i amb el català com a llengua d'origen familiar (35,8%) es manifesta en una proporció notablement més elevada que aquella que té el seu origen a la resta de l'Estat (11,8%). Una circumstància que pot estar relacionada amb el procés sobiranista, i reflectir les diverses mobilitzacions de reivindicació a favor de la independència.

Pel que fa a l'origen socioeconòmic, les persones joves que mostren uns nivells de participació més baixos són les residents a llars on els progenitors desenvolupen ocupacions elementals (24,8% signen, 10,5% assisteixen a manifestacions, 17,1% fan activisme digital). Per altra banda, a diferència de la participació institucional, les persones joves amb progenitors amb ocupacions directives i gerencials no es caracteritzen pel fet de ser les que participen amb més intensitat, ja que se situen en una proporció similar a les llars amb ocupacions mitjanes. En aquest cas, les persones joves amb progenitors que tenen ocupacions tècniques i professionals són les que mostren els nivells més elevats de participació no convencional (un 45,7% signen, un 34,1% es manifesten, un 34,6% són activistes digitals).

Atenent la resta de variables demogràfiques, cal ressaltar que les dones participen més que els homes en les tres pràctiques analitzades. Destaca la diferència que mostra la signatura de peticions, pràctica que duen a terme el 44,2% de les dones i el 32,5% dels homes. La diferència d'edat no mostra variacions destacables quan s'analitza la signatura de peticions. Sí que es detecten diferències rellevants en analitzar l'activisme digital, tot i que la relació creixent no és constant; les persones més joves (15 a 19 anys) són les que presenten un activisme inferior (19,3%) davant les edats intermèdies (32,3% en el grup d'edat de 25 a 29 anys). Per contra, l'edat mostra una relació decreixent en l'anàlisi de la

participació en manifestacions. A mesura que s'incrementa l'edat de les persones joves, disminueix la seva participació en manifestacions.

La grandària del municipi no mostra una relació destacable amb la participació no institucional, ja que les diferències són escasses. Tot i això, com succeïa amb la participació institucional, la població jove de municipis més petits mostra uns nivells més elevats de participació. Respecte a l'àmbit territorial, tampoc es presenten diferències rellevants. Podria semblar que l'àmbit Metropolità hauria de mostrar uns nivells més elevats de participació per la seva proximitat amb els actes de mobilització, però la proporció que es dona en aquest territori és pràcticament igual a la del conjunt de Catalunya (un 34,8% de les persones joves signen peticions, un 22,7% es manifesten, un 27,8% són actives políticament en l'àmbit digital). Són les persones joves de les Comarques Centrals (40,4%, 29,1% i 30,5%, respectivament) i les de les Comarques Gironines (42,4%, 20,4% i 30,5%) les que se situen amb uns índexs de participació per sobre dels de la resta d'àmbits territorials en les tres tipologies de participació analitzades.

Factors explicatius de les formes de participació individual entre les persones joves

L'anàlisi multivariable ens permet veure les diferències en els factors que expliquen els diversos indicadors de participació individual analitzats²⁴ i, d'aquesta manera, comprendre millor quins són els elements que condicionen les formes de participació.

La influència de les variables independents analitzades té una direcció similar, tant pel que fa a la participació institucional com a la extrainstitucional, amb certes excepcions.

Ser home té una influència negativa en la participació electoral, però positiva en el contacte amb polítics. El fet de ser home també està relacionat amb una propensió més baixa a signar peticions i a compartir informació política a les xarxes. Per contra, presenta un efecte positiu amb la participació en manifestacions i el contacte amb polítics. Aquesta situació coincideix amb una masculinització de l'espai públic que tradicionalment s'ha associat al món de l'acció política. Aquesta apreciació cal matisar-la, atesa la presència més alta de la dona jove en la resta de formes de participació política tant individual com col·lectiva, que posaria de manifest una visibilitat pública més alta per part dels homes i una activitat més anònima per part de les dones (González, 2007).

Pel que fa a l'edat, està relacionada amb uns nivells més elevats de participació institucional, i tot i que també té una certa influència en la participació no convencional, el signe dels seus coeficients difereix segons l'indicador. A mesura que les persones es fan més grans s'incrementa la seva participació electoral i la seva propensió al contacte amb polítics, alhora que també s'incrementa la signatura de peticions i l'activisme digital. En sentit contrari, l'efecte de l'increment de l'edat es tradueix en una reducció de la participació en manifestacions. Per la seva banda, el fet d'estudiar té una influència positiva en tots els indicadors de participació política, exceptuant l'activisme digital.

24 Vegeu la taula A3.9 de l'annex en línia.

El fet d'estar emancipat té una relació positiva tant amb les formes de participació institucional com extrainstitucional, a excepció del contacte amb polítics, que és inferior entre les persones emancipades i la resta.

L'anàlisi de regressió també ens indica que el fet d'estar en situació d'atur desvincula les persones de la participació institucional: representa un clar i intens desincentiu en la participació electoral, cosa que confirma les teories sobre l'efecte de la integració social en la participació electoral. Per contra, el fet de trobar-se a l'atur té una influència positiva en la participació extrainstitucional, amb accions com la firma de peticions o la participació en manifestacions.

Les variables d'origen social tenen una clara relació amb la participació política. Els vincles d'arrelament generen una forta connexió amb el context polític, i en conseqüència amb l'expressió d'una actitud política activa. Per contra, el fet de tenir restringits els drets polítics, com és el cas del sufragi en el cas de les persones de nacionalitat estrangera, sembla generar una desconexió amb l'activitat política. Així es mostra en el cas de les persones joves que han nascut a l'estranger. Aquesta circumstància té una influència negativa en tots els indicadors de participació política, i com a conseqüència directa de la limitació del dret de vot es manifesta de forma clara en la relació negativa amb el vot. En una línia semblant, el fet de néixer a la resta de l'Estat també està associat amb uns índexs inferiors de participació electoral i les diferents expressions de participació no convencional, tot i que aquesta circumstància no es pot explicar per limitacions legals, sinó que s'ha de plantejar que en aquest cas operen altres elements d'integració, més vinculats a la identificació i al sentiment de pertinença.

Amb relació a la llengua, es reafirma la idea ja observada en l'anàlisi bivariàble que tenir el català com a llengua d'origen influeix de manera destacable i positivament en totes les formes de participació (a excepció de la signatura de peticions).

El nivell d'estudis, de la mateixa manera que mostra una influència positiva en l'interès per la política i en la participació en entitats, també el té en la participació política. A nivells instructius més elevats, més índex de participació institucional i extrainstitucional. De la mateixa manera, el fet de pertànyer a una unitat familiar on els progenitors disposen d'estudis superiors també es correspon amb una participació política més alta. Per la seva banda, un origen familiar vinculat a un nivell socioeconòmic elevat està relacionat amb un índex més alt de participació política, a excepció de la participació electoral.

Finalment, la mida del municipi mostra una influència desigual amb les diferents formes de participació política analitzades. Viure en municipis amb un nombre elevat de població té una influència negativa en el vot de les persones joves respecte al fet de viure en municipis petits. Per la seva banda, el fet de viure en municipis petits o grans respecte a viure en municipis mitjans està relacionat positivament amb el fet de contactar amb representants polítics, firmar peticions o manifestar-se, i, de forma oposada, relacionat negativament amb l'activisme digital.

3.4. Tipus de joves en funció de la implicació política i la participació

3.4.1. Una tipologia d'implicació i participació política

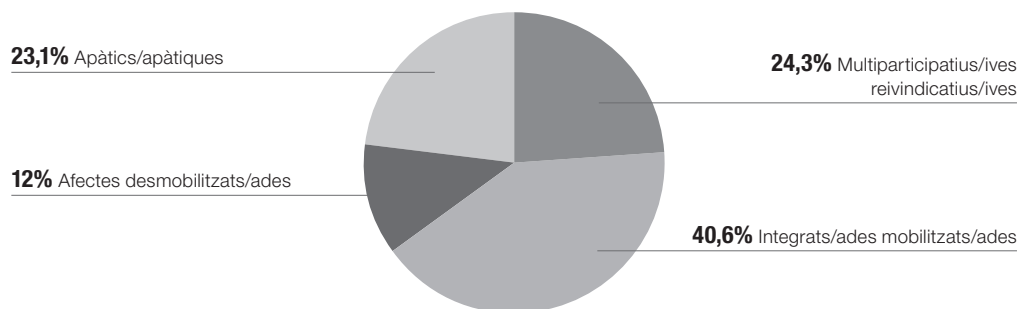
L'anàlisi feta fins ara s'ha basat en l'observació de dades relacionades amb l'actitud i els posicionaments de la població jove, una diagnosi que s'ha fet de forma desagregada per tal d'analitzar de quina manera es relaciona la població jove amb cada un dels diferents aspectes vinculats a la participació i la pràctica política. Tal com s'ha pogut constatar, els diferents posicionaments i comportaments polítics i participatius estan força interrelacionats. Les persones joves que manifesten més interès per la política són les que mostren uns nivells més elevats de participació en tots els indicadors analitzats. La població jove que manifesta estar més satisfeta amb el funcionament de la democràcia és la que més contacta amb representants polítics. La més desafecta democràticament mostra els nivells més baixos de participació en entitats, tant polítiques com no polítiques, i és la que adopta en menor proporció tasques d'organització i responsabilitat en les organitzacions en què participa.

En aquest sentit, aquest apartat vol fer una aproximació als possibles perfils de joves basats en la seva actitud política i participativa, atenent les possibles similituds que puguin existir. Per tal d'abordar aquest enfocament s'han configurat diversos perfils participatius i d'implicació política a partir d'una anàlisi de conglomerats. Aquest tipus d'anàlisi agrupa els individus segons les similituds en les variables que es vulguin destacar; és a dir, genera grups on la població que els integra mostra unes característiques el més homogènies possibles dins del seu mateix grup i el més heterogènies possibles respecte als membres dels altres grups. Les variables incloses en aquesta anàlisi són les relacionades amb la implicació política i els comportaments participatius. En el primer cas s'ha tingut en compte l'interès per la política i el suport específic a la democràcia. Respecte als comportaments participatius, s'ha incorporat una variable de participació institucional (votar) i les variables de participació extrainstitucional (signar peticions, manifestar-se, l'activisme digital i la participació en entitats). Com que en la confecció dels conglomerats s'ha tingut en compte la participació electoral, per seguir el mateix criteri que en l'anàlisi d'aquesta variable s'ha exclòs de l'anàlisi la població que en la data del treball de camp no tenia l'edat per votar. En la mateixa línia, s'ha optat per incloure la població que tot i tenir l'edat mínima per votar no ho va poder fer perquè no disposava de la nacionalitat espanyola i per tant no tenia dret de vot. Aquest fet pot distorsionar sensiblement la configuració dels conglomerats, ja que el seu abstencionisme és obligat, situació que s'ha de tenir en compte a l'hora d'examinar les dades.

A través de l'anàlisi de conglomerats es configuren quatre perfils participatius: un que agrupa les persones joves amb un nivell alt de participació i implicació polítiques, un segon als antípodes de l'anterior i dos tipus que mostren unes actituds intermèdies. Cal, però, advertir que no es pot afirmar que hi hagi cap categoria pura, atesa la gran diversitat d'actituds i posicionaments polítics i participatius, fet que fa difícil generar perfils marcadament diferenciats. Alhora, tot i que a l'EJC12 també es va generar una tipologia de joves en funció de la implicació política i la participació, no es pot comparar amb l'edició actual de

l'EJC, ja que les variables que s'han emprat per configurar els conglomerats són diferents, circumstància que prové de les diferències en el disseny de l'enquesta.

GRÀFIC 3.12. Tipologia d'actituds d'implicació política i comportaments participatius. Joves de 19 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

- **Multiparticipatius reivindicatius.** La població jove que forma part d'aquest grup (el 24,3% del total) es caracteritza pel fet d'expressar els nivells més elevats de participació en la majoria dels indicadors analitzats. Integra persones molt actives políticament i socialment, tant les satisfetes amb el funcionament del sistema com les més crítiques amb aquest. Així ho mostra el fet que el 78,8% de les persones joves que integren aquest grup manifesten interès per la política, i que la totalitat d'aquestes participen en manifestacions (la pràctica totalitat —el 98,5%— de les persones joves que es manifesten formen part d'aquest grup). El 84,3% van votar a les eleccions del 2015, tres quartes parts signen peticions, dos terços són activistes digitals i la meitat participen en associacions (el doble que al conjunt de la població jove).

Tot i que en aquest grup pràcticament no hi ha diferència entre homes i dones, les dones hi estan representades sensiblement per sobre del que es dona al conjunt de les persones joves (al revés del que passa al total de la població jove catalana). Pel que fa a l'edat, les persones que integren aquest grup es caracteritzen pel fet de ser més joves: el 35,6% tenen entre 20 i 24 anys, i les persones entre 30 i 34 anys representen el 29,5% del total del grup.

La població jove d'aquest grup es caracteritza per haver nascut a Catalunya, tenir el català com a llengua d'origen familiar i uns progenitors que també han nascut a Catalunya: el 84,9% de les persones que integren aquest grup han nascut a Catalunya, cosa que deixa en una representació quasi testimonial aquelles que han nascut a la resta de l'Estat espanyol. La relació entre castellà i català en aquest grup queda invertida respecte al conjunt de la població jove. Més de la meitat, el 55,5% de les persones que integren el grup tenen el català com a llengua d'origen familiar. Pel que fa a l'origen familiar, quasi la meitat (47,9%) de les persones que integren el grup tenen en Catalunya

el lloc de naixement dels seus progenitors, 14,2 punts percentuals respecte del conjunt de la població jove. Per contra, les persones joves amb progenitors nascuts a la resta de l'Estat estan infrarepresentades respecte al conjunt de la població jove (12,3% i 22% respectivament). El poc pes que les persones d'origen estranger tenen en aquest grup pot ser degut a la influència de la variable de participació electoral, ja que, tal com s'ha anotat anteriorment, s'han integrat a l'anàlisi tot i no tenir dret a vot.

Els fills i filles de progenitors amb ocupacions mitjanes representen el 49,2% del grup (són el 60% del conjunt de la població jove). En el 44,8% dels casos dels membres del grup, els progenitors desenvolupen ocupacions tècniques i professionals, una proporció notablement superior a la del conjunt de la joventut catalana (30,7%). Per altra banda, tot i que al conjunt de la població jove les llars amb ocupacions elementals representen un pes molt reduït (5,4%), en el grup aquesta variable mostra una presència quasi testimonial (2%).

- **Integrats mobilitzats.** Aquest grup és el que integra un nombre més elevat de persones joves, el 40,6% del total. Es caracteritza pel fet d'integrar aquelles persones que de forma efectiva mostren una elevada acceptació i integració en el sistema polític i institucional. Les que vehiculen les seves preferències a través dels canals institucionals, sense participar en activitats de protesta, ja que només el 0,9% de les persones que integren aquest grup ha participat en alguna manifestació l'últim any. Quant a la participació en entitats, prop de la meitat dels seus integrants formen part d'associacions o hi col·laboren, i de fet agrupen quasi dos terços del total de persones joves que participen en entitats. Pel que fa a la participació no convencional, també presenten uns elevats nivells de participació en la firma de peticions (61%) i en l'activisme digital (47,8%), molt per sobre respecte al conjunt de la població jove (38,4% i 27,8% respectivament). La seva presència en manifestacions és pràcticament imperceptible, del 0,9%.

En referència a les diferents variables de contrast, aquest grup no es distancia gaire de la distribució general que trobem al conjunt de la població jove. Es caracteritza pel fet de tenir una distribució pràcticament paritària entre homes i dones, tot i que aquestes últimes superen sensiblement els homes. Tres quartes parts dels seus membres han nascut a Catalunya, un 21% a la resta de l'Estat i el 4,6% restant a l'estranger. El 57,6% són d'origen castellanoparlant (sensiblement per sobre del conjunt de la població jove) i el 31,7% tenen el català com a llengua d'origen.

- **Afectes desmobilitzats.** Es tracta del grup més reduït, que agrupa el 12% de la població jove. Aquest perfil es caracteritza pel fet de tenir una clara afiliació al sistema polític, però presenta uns baixos índexs de mobilització. Les persones que integren el grup manifesten un elevat suport al funcionament de la democràcia i un elevat interès per la política. En el segon dels casos, el 100% dels seus integrants així ho expressa. Per contra, destaca el fet que, a excepció de les eleccions, mostren un baix nivell de participació. Els seus membres van participar a les eleccions autonòmiques del 2015 en uns nivells similars al del conjunt de la població jove. Cap dels seus membres participa en entitats, s'ha manifestat en l'últim any o comparteix contingut polític a les xarxes.

A diferència de la resta de grups, en el cas dels afectes desmobilitzats es pot afirmar que té un perfil masculinitzat: el 63,4% dels seus integrants són homes. Gran part de les persones joves que formen el grup tenen entre 30 i 34 anys (40,8%); la resta de grups d'edat queden sensiblement infrarepresentats respecte a la distribució del conjunt de la població jove. Aquesta dada indicaria que les persones joves de més edat tendeixen a mostrar uns nivells de mobilització participativa inferior a les de menys edat, circumstància que es pot contrastar a través de l'apartat 3.5, sobre l'impacte de les transicions juvenils en les actituds polítiques i la participació de la població jove.

Les persones joves que formen part d'aquest grup es caracteritzen pel fet de tenir un origen relacionat amb la llengua castellana i per uns progenitors nascuts a la resta de l'Estat espanyol. Tot i que la majoria de les persones que formen part d'aquest perfil han nascut a Catalunya (63,5%), la seva proporció és inferior a la del conjunt de la població jove (72,9%). Per la seva banda, aquelles persones del grup que han nascut a la resta de l'Estat i les nascudes a l'estranger tenen una representació superior respecte al conjunt de la població jove: 7,4% i 4,1%, respectivament, en el cas de les persones joves nascudes a la resta de l'Estat i 29% i 23%, respectivament, en el cas de les nascudes a l'estranger. Pel que fa a l'origen cultural i familiar, la distribució és pràcticament igual a la del conjunt de la població, a excepció d'aquelles persones joves amb progenitors nascuts a la resta de l'Estat, que mostren uns nivells superiors. Si en el conjunt de la població jove aquests joves representen el 22%, en el si d'aquest grup són el 27,3%.

En aquest cas, tot i que predominen les persones amb progenitors que desenvolupen ocupacions mitjanes (56,4%) i tècniques i professionals (30,8%), la proporció de les ocupacions elementals (7,6%) i les directives i gerencials (5,1%) es presenta lleugerament per sobre de la distribució del conjunt de la població jove (5,4% i 3,8% respectivament).

- **Apàtics.** Aquest grup, que representa el 23,1% del total de persones joves, és el que es mostra més desafecte tant amb el sistema com amb els possibles canals de participació. Les persones que l'integren no tenen cap interès per la política, i cap no manifesta estar interessada per aquest aspecte. Per altra banda, desconfien del sistema, amb un suport al funcionament de la democràcia (28,4%) notablement inferior al del conjunt de la població jove (43,4%). Aquesta posició no representa cap incentiu per activar-se com a agents socials i/o polítics, ans al contrari, les persones que integren el grup mostren una actitud apàtica davant del sistema, amb els nivells més baixos de les diferents variables observades. El grup mostra el nivell més baix de participació electoral: se situa al 46,5%. Cap de les persones que en formen part participa en entitats o manifestacions, tampoc firmen peticions o comparteixen informació política a les xarxes socials.

Respecte a la relació entre homes i dones, no s'aprecien diferències destacables. Pel que fa a l'edat, predominen les persones entre 30 i 34 anys (39,5%) i les de 25 a 29 anys (32,3%), sensiblement per sobre de la distribució que mostra el conjunt de la població jove. En aquest sentit, les persones de 20 a 24 anys representen el grup d'edat menys nombrós (26,2%).

En aquest grup, al contrari del que passa al grup de “multiparticipatius reivindicatius”, hi predomina l’origen familiar vinculat a l’estranger. Una característica relacionada amb el fet que aquest grup està format majoritàriament per persones que no voten, incloses també aquelles que, tot i tenir l’edat mínima, no poden votar perquè no disposen de la nacionalitat espanyola (i que no s’han extret de l’anàlisi). En aquest sentit, el nombre de persones que han nascut a l’estranger (32,7%) és considerablement més elevat en aquest grup respecte al conjunt de la població jove (23%).

De la mateixa manera que en el grup anterior, aquest també es caracteritza pel castellà com a llengua d’origen i per uns progenitors nascuts a la resta de l’Estat. El 60,6% de les persones que en formen part tenen el castellà com a llengua d’origen, davant del 24,6% que representa el català i el 12,5% d’altres llengües. En el 32,1% dels casos els seus progenitors han nascut a la resta de l’Estat, davant del 23,1% dels nascuts a Catalunya. Unes magnituds invertides respecte a la distribució del conjunt de la població jove.

Pel que fa a l’origen socioeconòmic, les persones que formen part d’aquest grup es distingeixen pel fet de formar part de llars amb ocupacions mitjanes (70,6%).

3.4.2. Factors explicatius de la pertinença a grups

L’anàlisi de regressió permet identificar quins perfils sociodemogràfics tenen més influència o afavoreixen el fet de ser identificat amb les diferents tipologies de joves en funció de la seva actitud davant la política i la participació.²⁵

Ser home està relacionat positivament amb pertànyer a la tipologia d’“afectes desmobilitzats”, mentre que ser dona ho està amb la resta de grups. L’edat té una relació negativa amb la tipologia que agrupa les persones més participatives: les persones més joves (15 a 19 anys) tenen més propensió a pertànyer a aquest grup, mentre que una edat més elevada es relaciona de forma positiva amb la resta de tipologies.

El lloc de procedència també té una clara relació amb els diferents grups. Néixer a l’estranger mostra una relació negativa amb aquelles tipologies políticament i participativament més actives i amb més pes de votants (“multiparticipatius i reivindicatius” i “integrats mobilitzats”) i una relació positiva amb les més apàtiques. El fet d’haver nascut a l’Estat espanyol però fora de Catalunya, com amb les persones estrangeres, també es relaciona de forma negativa amb el tipus multiparticipatiu.

El fet de pertànyer a una família que té per llengua d’origen el català està relacionat positivament amb el grup de “multiparticipatius i reivindicatius” i el d’“afectes desmobilitzats”. Per contra, mostra una influència negativa amb el fet de pertànyer al grup d’“integrats desmobilitzats” i d’“apàtics”.

25 Vegeu la taula A3.10 de l’annex en línia.

El nivell d'estudis elevat té una relació positiva amb els tipus més participatius, i, tal com s'ha manifestat als diferents models de regressió, té una relació negativa amb aquelles actituds més desafectes i apàtiques. Pel que fa a l'aspecte socioeconòmic, un entorn familiar amb progenitors que desenvolupen ocupacions qualificades propicia una propensió més alta a ser inclòs en el tipus "multiparticipatius i reivindicatius", mentre que mostra coeficients significatius i negatius per a la resta de grups.

3.5. L'impacte de les transicions juvenils en les actituds polítiques i la participació

Al llarg de les anàlisis fetes en aquest capítol s'ha pogut observar la influència de les diferents variables relacionades amb els perfils sociodemogràfics de les persones joves. En concret, s'ha mostrat l'efecte que té l'edat en el posicionament i les actituds polítiques i ideològiques de la població jove. A més edat s'incrementa l'interès per la política i la persona s'acosta a posicionaments més conservadors; l'edat també té una influència positiva sobre el fet de participar en entitats polítiques o representa un factor que incrementa la participació electoral.

Per altra banda, també s'ha exposat com altres factors que tenen una relació amb l'edat, ja que emergeixen en un moment vital determinat, també tenen una clara influència respecte als indicadors observats. El fet d'estudiar, emancipar-se o tenir fills o filles són situacions que de forma majoritària es donen en un moment determinat del cicle vital. Estudiar s'associa amb les persones joves de menys edat, i el fet de tenir fills emergeix a partir d'unes edats més elevades. Per tant, la influència del factor edat pot estar condicionat per altres variables vinculades a diferents moments del cicle vital, el que es denomina transicions, com pot ser la transició escola-treball, el fet d'emancipar-se o de tenir fills o filles.

Per tal d'analitzar la possible influència de l'edat o de factors vinculats amb les transicions juvenils s'ha fet una anàlisi de regressió a través de dos models d'anàlisi. Un primer model (A) inclou només tres variables sociodemogràfiques (el sexe, l'edat i el nivell d'estudis), i un segon model (B) incorpora factors de contrast relacionats amb les transicions juvenils, com el fet d'estar treballant, estar emancipat, viure en parella o tenir fills o filles. D'aquesta manera es pot apreciar com influeixen els factors de cicle vital, i quin és el canvi que generen en l'efecte de l'edat. Es parteix de la premissa que en cas d'introduir variables vinculades a les transicions (model B), si el coeficient de l'edat es redueix respecte al valor que mostrava al model A, pot ser representatiu del fet que l'efecte de complir anys es modera en detriment de l'efecte de les transicions juvenils. En termes generals, els models que incorporen les variables de transicions (model B) mostren en conjunt un nivell alt d'explicació sobre la variabilitat de l'indicador observat. Aquesta circumstància es recull a través del coeficient de la R2 corregida, que indica en quin grau el model dissenyat pot explicar una variació de l'indicador analitzat.

En el cas de l'interès per la política, l'edat mostra un coeficient significatiu en els dos models analitzats, cosa que significa que té una influència, en aquest cas negativa, en l'interès per la política. En introduir variables de transicions (model B), l'efecte de l'edat es modera sensiblement, per la qual cosa, tot i tenir un efecte, aquest es veu lleument reduït.

El model B mostra com el fet d'estar ocupat, viure en parella o tenir fills són factors que desincentiven l'interès per l'esfera política, fet que va en consonància amb les observacions de l'apartat 2, en què s'apreciava que el fet d'estudiar representa un factor que afavoreix l'interès per la política.

TAULA 3.5. Efecte de les transicions juvenils sobre les actituds. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Coeficient

Variable	Actitud			
	Interès per la política		Eix esquerra-dreta	
	Model A	Model B	Model A	Model B
Constant	4,431**	3,837**	2,484**	3,050**
Edat	-,051**	-,021**	,018**	,007**
Sexe (Home)	,898**	,894**	,257**	,270**
Nivell d'estudis	,348**	,351**	-,050**	-,044**
Estar ocupat/ada		-,549**		,032**
Estar emancipat/ada		,248**		,099**
Viure en parella		-,185**		-,045**
Tenir fills/filles		,149**		-,175**
R2 corregida	,060	,065	,020	,023
sig. **<0,01 *<0,05				

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Pel que fa a l'eix esquerra-dreta, s'aprecia com l'edat té un efecte en l'autobucació ideològica de les persones joves, és a dir, que les persones joves de més edat es posicionen més a la dreta de l'eix. De la mateixa manera que amb l'interès per la política, introduir variables vinculades a les transicions modela l'efecte que té l'edat sobre el posicionament ideològic. El fet que la persona jove estigui ocupada o emancipada són factors que presenten coeficients positius, o sigui, que afavoreixen un posicionament més a la dreta de l'eix. Per altra banda, viure en parella o tenir fills o filles es relaciona amb un posicionament més d'esquerres.

Per tal d'analitzar la influència de les transicions en el comportament participatiu de la població jove, s'han observat les pràctiques següents: la participació en associacions, en eleccions i en manifestacions. Aquests tres indicadors permeten analitzar la participació articulada i la de base individual. En aquest segon cas, es té en compte un canal institucional i una acció extrainstitucional relacionada amb la protesta, seguint els mateixos models anteriors A i B.

L'edat no mostra un coeficient significatiu en relació amb la participació en entitats segons el model A. Si tenim en compte variables de transicions (model B), fer anys presenta un efecte positiu. Estar ocupat, viure en parella o tenir fills mostra una influència negativa en la participació associativa, cosa que *a priori* sembla coherent si s'interpreta que aquestes tres circumstàncies representen una limitació de temps davant del requeriment de dedicació que representa relacionar-se de forma estable amb una organització.

TAULA 3.6. Efecte de les transicions juvenils sobre la participació. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Coeficient

Variable	Tipus de participació					
	Associacionisme		Participació electoral ²⁷		Manifestació	
	Model A	Model B	Model A	Model B	Model A	Model B
Constant	-1,381**	-0,510**	0,672**	-0,672**	-0,111**	-0,595**
Edat	,001	,004**	-,033**	-,014**	-,075**	-,072**
Sexe (Home)	,085**	,092**	-,159**	-,191**	,081**	,099**
Nivell d'estudis	,097**	,109**	,261**	,249**	,191**	,191**
Estar ocupat/ada		-,210**		-,015 *		-,294**
Estar emancipat/ada		,322**		-,346**		,272**
Viure en parella		-,419**		,311**		,088**
Tenir fills/filles		-,263**		,361**		,181**
R2 Nagelkerke	,013	,022	,089	,098	,045	,051

sig. **<0,01 *<0,05

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Pel que fa a la participació electoral, l'edat presenta una influència negativa en el model A, cosa que representa que les persones més joves tendeixen a votar més respecte a les de més edat. Amb la incorporació de variables de transició, el model de regressió modera la influència del fet de complir anys. Factors com tenir una ocupació i estar emancipat tenen una influència negativa en la participació electoral, i variables com viure en parella i tenir fills o filles afecten de forma positiva.

Finalment, el model A de la participació en manifestacions es mostra en línia amb el que s'ha observat a l'anàlisi bivariable. L'edat té una relació negativa amb aquest indicador, fet que significa que amb l'increment d'anys es redueix aquesta pràctica. Per altra banda, el model B mostra una influència molt semblant, pel que sembla que la influència de l'edat pot ser explicada per si mateixa sense que interfereixin les variables emprades per expressar les transicions juvenils. Per la seva banda, aquestes variables tenen influències oposades. El fet de disposar d'una ocupació representa un factor desincentivador de l'acte de ma-

nifestar-se. Estar emancipat, viure en parella o tenir fills o filles té un efecte positiu en la propensió d'aquest acte de protesta política.

3.6. Conclusions

Al llarg d'aquest capítol s'ha pogut observar la diferent relació que pren la població jove envers la participació i la política. S'ha examinat l'interès que suscita la política, la valoració del funcionament de la democràcia i el posicionament polític que expressen les persones joves davant de diversos temes. Per altra banda, s'han mostrat les diferents actituds participatives que es prenen, ja sigui a través de la seva implicació en entitats, de la participació electoral o a través de la participació política de protesta. També s'ha construït una tipologia de joves en funció de la implicació política i la participació per tal de disposar d'una imatge transversal de com es distribueixen els diferents indicadors al conjunt de la població jove. Finalment, s'ha proposat visualitzar quina influència poden tenir les transicions juvenils, de quina manera afecten els canvis del cicle vital de les persones joves en el seu posicionament polític i la seva actitud participativa.

El primer element que es vol destacar és el fet que no es pot parlar de participació sinó de participacions, atesa la gran diversitat de formes d'entendre i de desenvolupar la pràctica participativa. La joventut de Catalunya es caracteritza per una gran diversitat de formes de relacionar-se amb els afers públics i col·lectius, ja que fan servir tant els mecanismes institucionals com els no institucionals o els extrainstitucionals. Es podria dir que les persones joves escullen indistintament diverses formes i canals de participació per fer extensibles les seves preferències, si bé caldria matisar que entre la diversitat de tipus d'accions participatives s'hauria d'excloure el contacte amb els polítics pel fet de ser una pràctica poc freqüent entre la població jove.

Per altra banda, també s'ha considerat posar en evidència el fet que l'anàlisi de les dades ha generat alguns resultats que poden ser incoherents amb el que la literatura ha expressat fins al moment, en especial pel que fa a la participació electoral. L'EJC17 mostra un elevat índex de vot de les persones joves o una relació negativa entre edat i participació electoral (a més edat, menys participació). Molt probablement, el fet que l'enquesta s'hagi fet en el que es pot considerar, per ara, el cim de la mobilització independentista es pot considerar una causa explicativa d'aquest fet. Tal com s'ha mostrat, la influència de l'edat pot estar mediada per factors que tenen més a veure amb elements relacionats amb les transicions del cicle vital que amb el fet exclusiu de fer anys. Per altra banda, les possibles diferències d'actitud i posicionament entre diversos segments d'edat també poden ser degudes a canvis generacionals o transformacions de cicles polítics,²⁶ en què diferents socialitzacions amb l'esfera pública poden modificar la manera de relacionar-se amb aquesta.

Malgrat que aquesta circumstància requereix un període de temps relativament perllongat (els canvis generacionals no es caracteritzen pel fet de ser immediats), és possible que en contextos singulars, en especial en moments en què es precipita un canvi de paradigma, es puguin generar certes modificacions dels components socialitzadors que poden arri-

26 Vegeu Inglehart (1977), Norris (2004) i Dalton (2007).

bar a generar un comportament diferenciat. Aquest podria ser el cas de l'actual context polític català amb el procés sobiranista, on hi ha un sector molt important de la població amb un elevat nivell de mobilització, circumstància que ha pogut modificar l'actitud política d'una part important de la població jove i, en especial, de les persones amb menys edat. Aquest efecte, respecte a la participació electoral, ha pogut activar els sectors joves, que tradicionalment es mostren més apàtics o allunyats de la participació institucional, i fins i tot aquells que s'associa a mobilitzacions de ruptura en detriment dels canals institucionals.

Si bé no hi ha un patró clarament definit que estructurari com les persones joves expressen la seva participació, sí que s'han observat factors clau que tenen relació amb una activació política i participativa més alta.

Pel que fa als factors relacionats amb un elevat índex d'activació política i participativa, un dels elements que s'ha manifestat amb més força és l'entorn on la persona jove s'ha socialitzat. Així, la família com a agent de socialització privilegiat representa un dels principals factors estructuradors de l'actitud i el posicionament de les persones joves. En aquest cas, l'origen familiar mostra una gran influència segons la procedència, en concret l'origen territorial (codificat a través del lloc de naixement) i l'origen cultural (interpretat a través de la llengua). Això ens remet a elements vinculats a la identitat transmesa, heretada, socialitzada... i aquests es corresponen amb pautes diferents de participació.

Les persones joves que tenen el català com a llengua d'origen o que els seus progenitors han nascut a Catalunya són les que mostren, en general, uns índexs d'implicació política i de participació més elevats. Per la seva banda, les persones joves amb un origen estranger són les que mostren uns índexs més baixos d'implicació i participació, fet que coincideix amb el que s'observa de forma general amb la població estrangera (Carrasco, 2007, i Amengual *et al.*, 2003). En tot cas, el que destaca són les notables diferències entre les persones joves amb una socialització vinculada al territori i la cultura catalana i les que s'han socialitzat en un entorn associat a la resta de l'Estat, bé perquè algun membre de la unitat familiar hagi nascut a l'Estat espanyol però fora de Catalunya o bé perquè la seva llengua d'origen sigui el castellà. Les persones joves socialitzades en un context familiar amb origen territorial i cultural català mostren uns nivells més alts de participació respecte a les que tenen un vincle identitari i d'origen amb la resta de l'Estat. Fins i tot les persones amb un origen estranger, que tradicionalment són les que mostren els nivells de participació més baixos, mostren uns índexs de participació més elevats en certs indicadors, com és el cas de la participació en entitats no polítiques, l'assumpció de rols d'organització o responsabilitat en entitats o l'assistència a manifestacions.

La diferència dels nivells de participació entre les persones joves amb una socialització catalana i una socialització vinculada a la resta de l'Estat són notables. Les persones amb una socialització catalana mostren uns índexs considerablement més elevats en la participació d'entitats no polítiques, en l'assumpció de rols d'organització associativa, en la participació electoral i en l'assistència a manifestacions. En la majoria de la resta d'indicadors, tot i que de forma més atenuada, es continua observant una preponderància del vincle català. Aquesta relació té com a excepció el contacte amb polítics i la signatura de peticions, on l'origen territorial vinculat a la resta de l'Estat (ja sigui per part de la mateixa

persona jove o de l'origen familiar) mostra uns índexs més elevats respecte al fet d'haver nascut a Catalunya.

Aquests resultats es mostren en consonància amb el fet que la població jove vinculada a una socialització castellanitzada és la que té una valoració més baixa del funcionament de la democràcia a Catalunya. El fet de participar representa un mecanisme de cohesió social a través de la integració en xarxes relacionals, però també és simptomàtic de la identificació de l'individu en la comunitat on desenvolupa el seu projecte vital. Des d'aquest punt de vista, la participació és un acte de reconeixement del vincle amb la resta de la comunitat on s'està o de la qual es vol formar part. En aquest sentit, possibles fissures en els vincles identitaris amb la comunitat poden afectar l'expressió participativa. Sentir un menor reconeixement simbòlic i institucional de la pròpia identitat pot generar una actitud de distanciament envers els afers col·lectius a través de l'autoexclusió d'una comunitat que no es considera com a pròpia. Per altra banda, si l'articulació participativa és alhora un espai relacional, aquesta autoexclusió pot generar que es considerin aliens espais identificats amb un simbolisme que no es reconeix com a propi, cosa que reafirma aquesta posició de distanciament (González, 2007).

Un segon bloc de factors que mostren una influència rellevant en la implicació política i la participació és el relacionat amb el nivell d'instrucció (ja sigui de la mateixa persona jove o dels seus progenitors) i la categoria professional del pare o la mare. Aquestes dues variables estan molt relacionades entre si, de manera que és comprensible que mostrin una influència semblant. Uns nivells instructius alts o una categoria professional dels progenitors vinculada a ocupacions qualificades estan relacionats amb uns nivells alts d'implicació política i uns índexs més elevats de participació de qualsevol dels indicadors analitzats. Aquesta circumstància coincideix amb la relació general entre el nivell socioeducatiu i el grau de participació, en què les persones que provenen de contextos més benestants, amb un nivell econòmic i instructiu alt, es caracteritzen per una pràctica participativa i política alta (González, 2007).

Elements demogràfics com el sexe o l'edat de les persones joves també s'han mostrat com a variables amb certa influència. A diferència de les variables d'origen socioeconòmic, el fet de ser home o dona o la variació d'edat no representen un patró d'influència, ja que presenten un efecte diferenciat (tant d'intensitat com de signe) depenent de l'indicador analitzat. Tot i que els homes mostren més interès per la política, les dones presenten nivells més alts de participació, especialment vinculats a l'activitat política. Cal destacar que les dones mostren índexs elevats de participació extrainstitucional, fet que possiblement està relacionat amb una percepció d'eficàcia externa inferior. Per la seva part, els homes es mostren més actius en el contacte amb polítics i en entitats no polítiques.

Finalment, l'edat s'ha mostrat com un factor que influeix negativament en l'interès per la política però de forma positiva en la percepció d'eficàcia externa. Les persones joves de menys edat són les que es mostren menys interessades en política i més satisfetes amb el funcionament de la democràcia. Per la seva banda, les persones joves de més edat es caracteritzen per uns mecanismes de participació més convencionals, com la participació en partits polítics o el contacte amb polítics. Les persones dels grups d'edat més joves

es caracteritzen per uns nivells més alts de participació de protesta, com és el cas de l'assistència a manifestacions. Cal, però, matisar aquestes dades, tal com mostra l'apartat 5 d'aquest capítol. Les variacions en l'actitud i el posicionament de les persones joves a mesura que s'incrementa la seva edat no es deuen exclusivament al fet de complir anys. Els factors relacionats amb el cicle vital, com la transició escola-treball, l'emancipació o el fet de tenir un fill o una filla es mostren com a elements que moderen la influència de l'edat.

Tal com proposàvem a l'inici del capítol, amb aquest informe hem volgut mantenir una certa continuïtat en l'anàlisi del posicionament i l'actitud política i participativa respecte a l'edició anterior de l'EJC. Aquesta perspectiva permet copsar les possibles continuïtats que caracteritzen la població jove o les transformacions que experimenta. En aquest sentit, considerem oportú que en futures recerques es contrastin possibles canvis generacionals que poden derivar en actituds i posicionaments diferenciats, atenent la reflexió sobre els possibles canvis en la socialització política i participativa de les franges d'edat més joves derivada de l'actual context d'elevada mobilització social.

Bibliografia

AMENGUAL, A.; ASTUDILLO, S.; BOSCH, M. (2003). *Participació i immigració en contextos pluriculturals. La situació del casc antic de Barcelona*, Barcelona, Fundació Jaume Bofill.

CANDÓN, J.; BENÍTEZ, L. (eds.) (2016). *Activismo digital y nuevos modos de ciudadanía: Una mirada global*, Bellaterra, Institut de la Comunicació, Universitat Autònoma de Barcelona.

CARRASCO, S. (2007). *Informe sobre immigració i participació social a Catalunya des de les pràctiques locals*, Barcelona, Institut d'Infància i Món Urbà.

DALTON, R. (2007). *The Good Citizen. How a Younger Generation is Reshaping American Politics*, Washington, CQ Press.

FUNDACIÓ FERRER I GUÀRDIA (1999). *Joves i participació a Catalunya*, Barcelona, Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

GONZÁLEZ, I. (coord.) (2007). *Participació, política i joves. Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política de la joventut catalana*, Barcelona, Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

INGLEHART, R. (1977). *The Silent Revolution*, Princeton, Princeton University Press.

KAASE, S. H.; BARNES, M. (1979). *Political action: mass participation in five western democracies*, Califòrnia, Sage Publications.

MICHELETTI, M. (2003). "Why Political Consumerism?", a *Political Virtue and Shopping: Individuals, Consumerism, and Collective Action*, Palgrave Macmillan US, núm. 13, pp. 1-36.

MONTERO, J. R.; GUNTHER, R.; TORCAL, M. (1998). "Actitudes hacia la democracia en España: legitimidad, descontento y desafección", a *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, núm. 83, pp. 9-49.

MORALES, L. (2009). *Joining Political Organisations: Institutions, Mobilisation and Participation in Western Democracies*, Colchester, ECPR Press.

NORRIS, P. (2003). "Young People and Political Activism: From the Politics of Loyalties to the Politics of Choice?" Intervenció al Council of Europe Symposium *Young people and democratic institutions: from disillusionment to participation*, Estrasburg, 27 i 28 de novembre de 2003.

SOLER, R.; SÁNCHEZ, E. (2013). "Participació i política. Les persones joves davant l'esfera pública", a *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012*, Barcelona, Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya, col·lecció "Estudis", 2(34).

SOLER, R. (2013). *Democràcia, participació i joventut: una anàlisi de l'Enquesta de participació i política 2011*, Barcelona, Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

TAKHAR, S. (2007). "Expanding the boundaries of political activism", a *Contemporary Politics Journal*, núm. 13, pp. 123-137.

TORCAL, M.; MONTERO, J. M. (ed.) (2006). *Political Disaffection in Contemporary Democracies*, Cornwall, Routledge.

VÁZQUEZ, S. (2010). *Elements i significats del malestar amb la política a Catalunya. Una aproximació qualitativa a partir de la indagació amb grups de discussió*, Barcelona, Centre d'Estudis d'Opinió, Generalitat de Catalunya.

